

The image features a central silhouette of a human head in profile, facing left. The interior of the head is filled with a wooden bookshelf containing several books. The background is a red brick wall. The text is overlaid on the head silhouette.

**LUMEA MINUNATĂ A
CUVINTELOR**

PROGRAMĂ DE OPȚIONAL

Mirela-Maria PARASCHIV

FIȘĂ DE AVIZARE
A PROIECTULUI DE PROGRAMĂ PENTRU OPȚIONAL

AVIZAT,
Inspector de specialitate

Denumirea opționalului.....

Tipul.....

Clasa.....

Durata.....

Număr de ore pe săptămână.....

Autorul.....

Abilitarea pentru susținerea cursului....

Instituția de învățământ.....

CRITERII ȘI INDICATORI DE EVALUARE

	DA	NU	DA, cu recomandare
I. Respectarea structurii standard a programei			
Argument			
Competențe specifice			
Activități de învățare (cel puțin una pentru fiecare competență specifică)			
Conținuturi			
Modalități de evaluare			
Planificare calendaristică			
Suport de curs			
II. Existența unei bibliografii			
III. Elemente de calitate			
Respectarea particularităților de vârstă ale elevilor			
Concordanța cu etosul școlii, cu interesele elevilor și cu nevoile comunității			
Conținutul argumentului			
* oportunitatea opționalului			
* realismul în raport cu resursele disponibile			
Corelarea competențelor cu activitățile de învățare			
Corelarea competențelor cu unitățile de conținut			
Adecvarea modalităților de evaluare la demersul didactic propus			

Avizul conducerii școlii:

NOTĂ: Pentru a fi acceptat proiectul de programă trebuie să întrunească "DA" la punctele I și II și cel puțin 5 "DA" / "DA cu recomandări" la punctul III.

Denumirea opționalului: Lumea minunată a cuvintelor

Arii curriculare implicate: Limbă și comunicare și Arte

Durata: 1 an

Clasa: a II-a/a III-a/a IV-a

Nr. ore pe săptămână: 1 oră

ARGUMENT

Literatura pentru copii este o parte însemnată a literaturii, cu o mare varietate a creațiilor artistice, acestea aparținând unor genuri și specii literare diferite care se integrează în sfera literaturii pentru copii, și care evidențiază receptivitatea copiilor față de frumos, cu condiția ca acesta să fie accesibil.

Perioada pe care o traversăm este una dominată de televiziune și calculator. Am apelat, totuși, la disciplina „Literatura pentru copii” din mai multe considerente:

- ❖ permite copiilor trăirea emoțională-reflexivă a conținutului operei prin intuirea și conștientizarea mesajului etic și estetic al acesteia;
- ❖ conduce la precizarea, activizarea, îmbogățirea și nuanțarea vocabularului, însușirea unor cuvinte și expresii cu sens propriu și figurat, care contribuie la realizarea unei exprimări corecte, coerente și expresive, elevii având ca model permanent operele literare îndrăgite din repertoriul național și universal;
- ❖ aprecierea frumosului artistic se realizează prin continua solicitare a sensibilității, gândirii, memoriei afective, atenției voluntare și, mai ales, a imaginației creatoare;

„De copilărie este legată splendoarea imaginației, de imaginația vie, plasticitatea gândirii. Poporul român a avut o copilărie de geniu căreia i se datorește acea putere de sensibilizare, de concretizare a imaginilor”(B.Șt.Delavrancea).

Literatura pentru copii investighează universul propriu de cunoaștere al copilului, năzuințele, aspirațiile lui cele mai înalte, relevă eroismul oamenilor printr-o ingenioasă transformare artistică. De aceea, copiii trebuie orientați și determinați să citească cu pasiune nu numai creațiile literare dedicate lor, ci și altele care, prin valoarea lor artistică și frumusețea limbii interesează deopotrivă și pe alții. În acest sens „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă, „Călătoriile lui Guliver” de Jonathan Swift, „Somnoroase păsărele” de Mihai Eminescu sunt doar câteva exemple semnificative

Iată de ce am propus această opțional pentru elevii clasei mele.

De asemenea, un loc important în suportul de curs al programei pentru opțional îl au producțiile populare în versuri sau proză (basme, povestiri, proverbe, zicători ...) care au format dintotdeauna fondul de aur al literaturii pentru copii.

Conținutul variat, marea diversitate a formelor de expresie artistică explică forța puternică pe care o exercită asupra copiilor contribuția ei la formarea personalității, la cultivarea unor puternice sentimente moral-patriotice.

În cadrul opționalului vom aborda, de asemenea, opere menite să însuflească încredere în viață, în capacitatea omului de a învinge răul și de a-și afirma nepuizabilele sale resurse creatoare prin poeți și prozatori de valoare ca: Ana Blandiana, Vladimir Colin, Călin Gruia, Petre Ispirescu, Alexandru Mitru, Mircea Sântimbreanu, Marin Sorescu etc.

Pătrunzând în lumea mirifică a basmului, în care conflictul central polarizează personajele, devenite simboluri ale binelui și răului, copilul face apoi cunoștință cu povestirea, cu schița și fabula în care viețuitoarele facilitează înțelegerea raporturilor umane, a normelor de conviețuire socială. Astfel, prin intermediul literaturii, copilul poate realiza o binevenită dedublare a sa, atunci când se recunoaște în altul.

Valorificarea virtuților comicului prin umor, ironie, satiră aduce în prim plan diferite tipuri de comportament, literatura pentru copii contribuind și pe această cale la formarea și modelarea caracterelor, la stimularea dorinței de cunoaștere și perfecțiune.

Prin valorificarea creatoare a mesajului artistic al fiecărei creații în parte se stimulează interesul, pasiunea copilului pentru literatură, setea de cunoaștere.

Fenomenul lecturii la școlarul mic trebuie să capete și competențe de investigare a textului literar pe baza unor tehnici precise, optime în privința receptării / exprimării unui mesaj, a descoperirii unor elemente fundamentale ale limbii române și a utilizării acestora în continuare. Este vârsta la care copilul, printr-o dirijare strategică bine gândită, poate înțelege că o carte de lectură este „o căsuță cu povești” primitoare și darnică și mai poate descoperii biblioteca, identificând-o ca pe un tărâm cu mistere pe care el ar trebui să îndrăznească să le descopere.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

COMPETENȚE SPECIFICE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
1. identificarea conținutului esențial de idei, a amănuntelor semnificative;	-exerciții de identificare a principalelor idei și a amănuntelor semnificative dintr-un text; -exerciții de ordonare a secvențelor, a faptelor dintr-un text literar;
2. sesizarea mesajului ce se desprinde dintr-un text literar adecvat;	- exerciții de identificare a moralei ce se desprinde dintr-un text;
3. identificarea elementelor specifice narațiunii (timpul, locul, personajele, succesiunea evenimentelor);	- exerciții de identificare a timpului, a locului de desfășurare a acțiunii, a personajelor, a principalelor momente; -vizite la muzeu; -întocmirea unor liste cu lecturi preferate/recomandate; - exerciții de prezentare individuală a unor texte citite acasă; -organizarea unor expoziții cu desene ce oglindesc aspecte din textele citite;
4. manifestarea interesului pentru lectura unor texte cât mai diverse;	- exerciții de citire a unor texte literare cunoscute; - exerciții de citire la prima vedere a unor texte adecvate;
5. redarea conținutului unui text, respectând succesiunea logică a evenimentelor și eliminând elementele neesențiale;	- exerciții de povestire integrală sau pe fragmente; - exerciții de povestire repetată pentru eliminarea amănuntelor neesențiale; - exerciții de formulare orală a unor texte scurte pe baza unui suport vizual; - exerciții de recreare a textului prin modificarea voită a unor elemente, a unor detalii etc; - exerciții de formulare a unor răspunsuri și a unor întrebări ; - exerciții de formulare a unor argumente pro și contra în susținerea unor păreri; - exerciții de grupare a personajelor în funcție de anumite trăsături de caracter;

COMPETENȚE SPECIFICE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
6.construirea unor scurte texte prin modificarea voită a unor elemente/detalii ale textului literar, potrivit unei cerințe date;	- exerciții de formulare în scris a unor enunțuri/scurte texte în care să argumenteze părerea despre un personaj; - exerciții de formulare orală a unor texte scurte pe baza unui suport vizual; - exerciții de recreare a textului prin modificarea voită a unor elemente, a unor detalii etc;

III. CONȚINUTURI

I. BIBLIOTECA

- a. Vizitarea bibliotecii școlii și a bibliotecii județene
- b. Fișa de înscriere, fișa de lucru
- c. Standul de cărți – selecții pentru biblioteca personală

II. BASMUL

- a. Real și imaginar în basm. Lexicul.
- b. Binele și răul în basm. Propoziția.
- c. Personaje pozitive, personaje negative în basm. Dialogul.
- d. Natura în basm. Redactarea unei compuneri.

III. POVEȘTI. POVESTIRI

- a. Cartea – izvor de înțelepciune
- b. Cartea – instrument de lucru
- c. Copilăria cu jocurile și bucuriile ei

IV. POEZIA

- a. Fapte bune
- b. Poezia naturii: anotimpurile văzute de poeți
- c. Dragostea și respectul față de familie
- d. O lume frumoasă – compoziții (versuri și proză), expresii selectate din poeziile studiate

TEXTE PROPUSE

I. BASMUL

Doi feți cu stea în frunte – Ioan Slavici

Făt-Frumos din lacrimă – Mihai Eminescu

II. POVEȘTI. POVESTIRI

Fata săracului cea isteată – Petre ispirescu

Fata babei și fata moșneagului – Ion Creangă

Povestea porcului – Ion Creangă

Neghinița – Barbu Ștefănescu Delavrancea

Bunicul – Barbu Ștefănescu Delavrancea

III. POEZIA

Limba românească – George Sion

Cățelușul Șchiop – Elena Farago

IV. MODALITĂȚI DE EVALUARE

- **tradiționale**
 - **probe orale**
 - **probe scrise**
 - **probe practice**
- **moderne**
 - **observarea sistematică**
 - **investigația**
 - **proiectul**
 - **portofoliul**
 - **autoevaluarea**

V.BIBLIOGRAFIE:

- ❖ Tehnologia didactică în proiectarea activității anuale, semestriale și a tipurilor de lecție în învățământul preuniversitar, Editura” Gheorghe Alexandru” Craiova 2005
- ❖ Metodica predării limbii și literaturii române în școala primară, gimnaziu și liceu, Editura Didactica Nova Craiova 2005
- ❖ Nica Elena, Băiașu Dora, Vlăsceanu Carmen-Literatură pentru copii-clasa a II-a , Editura Carminis Pitești
- ❖ Antologie de texte literare pentru clasele I-IV, Editura Aramis, București, 2003
- ❖ www.edu.ro
- ❖ www.didactic.ro
- ❖ www.wikisource.ro

VI. PLANIFICARE CALENDARISTICĂ

<i>Nr. crt.</i>	<i>Unitatea de învățare</i>	<i>O.R.</i>	<i>Conținuturi</i>	<i>Nr. ore</i>	<i>Perioada</i>	<i>Observații</i>
1.	<i>Lumea cărților</i>	4	-vizite la biblioteca școlii și la biblioteca județeană -înscrierea la biblioteca școlii și la cea județeană -joc de rol – La bibliotecă -prezentarea fișei de lectură -realizarea unei biblioteci proprii -standul de cărți – selecții pentru biblioteca personală *Evaluare sumativă	2		
2.	<i>Suntem români</i> Texte suport: Limba românească – Alexe Mateevici Limba românească – George Sion	1 2 3 4 5 6	-formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la paragraful/fragmentul citit; -exerciții de povestire a unui fragment/paragraf cu sprijin (din partea învățătorului, colegilor); -exerciții de exprimare a propriei păreri în legătură cu întâmplări, personaje dintr-un text citit; - exerciții de recitare de poezii etc.; *Evaluare sumativă	3		
3.	<i>Prietenii animalelor</i>	1 2	-exerciții de desprindere și formulare orală a mesajului (învățăturii) unui text citit;			

PARASCHIV Mirela - Maria - Lumea minunată a cuvintelor, programă de opțional

<i>Nr. crt.</i>	<i>Unitatea de învățare</i>	<i>O.R.</i>	<i>Conținuturi</i>	<i>Nr. ore</i>	<i>Perioada</i>	<i>Observații</i>
	<p>Texte suport:</p> <p>Cățelușul șchiop – Elena Farago</p> <p>Gândăcelul – Elena Farago</p>	<p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p>	<p>-exerciții de citire conștientă a unor texte date prin formulări de răspunsuri la întrebările puse;</p> <p>-exerciții de completare de enunțuri în legătură cu un text citit;</p> <p>-exerciții de recunoaștere a textelor, personajelor prin citirea unor fragmente, paragrafe dintr-un text citit;</p> <p>- ilustrarea prin desen a unui text citit;</p> <p>*Evaluare sumativă</p>	5		
4.	<p><i>Trăistuța fermecată</i></p> <p>Texte suport:</p> <p>Fata babei și fata moșneagului – Ion Creangă</p> <p>Povestea porcului – Ion Creangă</p> <p>Fata săracului cea isteată – Petre ispirescu</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p>	<p>-exerciții de identificare și de relatare, într-o succesiune logică, a întâmplărilor prezentate într-un text narativ;</p> <p>-exerciții de recunoaștere a personajelor din anumite texte narative etc.;</p> <p>-exerciții de intonare corectă a propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative (fără menționarea terminologiei);</p> <p>-activități în perechi: Joc. Eu citesc, eu observ; Tu citește, eu observ;</p> <p>-exerciții de citire pe roluri;</p> <p>-exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;</p> <p>*Evaluare sumativă</p>	10		
5.	<p><i>La gura sobei...</i></p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>	<p>-exerciții de identificare și de relatare, într-o succesiune logică, a întâmplărilor prezentate într-un text narativ;</p> <p>-exerciții de recunoaștere a personajelor din anumite texte narative</p>			

PARASCHIV Mirela - Maria - Lumea minunată a cuvintelor, programă de opțional

<i>Nr. crt.</i>	<i>Unitatea de învățare</i>	<i>O.R.</i>	<i>Conținuturi</i>	<i>Nr. ore</i>	<i>Perioada</i>	<i>Observații</i>
	<p>Texte suport:</p> <p>Bunicul – Barbu Ștefănescu Delavrancea</p> <p>Neghiniță – Barbu Ștefănescu Delavrancea</p>	<p>4</p> <p>5</p> <p>6</p>	<p>etc.;</p> <p>-exerciții de intonare corectă a propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative (fără menționarea terminologiei);</p> <p>-exerciții de citire pe roluri;</p> <p>-exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;</p> <p>-exerciții de citire “la prima vedere”, în gând și cu voce tare, șoptit etc.;</p> <p>-exerciții de citire în lanț;</p> <p>-exerciții de inițiere în scopul citirii unor cărți din literatura pentru copii;</p> <p>- joc: Recunoaște personajul, recunoaște autorul;</p> <p>-șezători, ghicitori;</p> <p>*Evaluare sumativă</p>	5		
6.	<p><i>Universul basmelor</i></p> <p>Texte suport:</p> <p>Doi feți cu stea în frunte – Ioan Slavici</p> <p>Făt-Frumos din lacrimă</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p>	<p>-exerciții de recunoaștere a textelor, personajelor prin citirea unor fragmente, paragrafe dintr-un text citit;</p> <p>- ilustrarea prin desen a unui text citit;</p> <p>-exerciții de identificare și de relatare, într-o succesiune logică, a întâmplărilor prezentate într-un text narativ;</p> <p>-exerciții de recunoaștere a personajelor din anumite texte narative etc.;</p>	9		

PARASCHIV Mirela - Maria - Lumea minunată a cuvintelor, programă de opțional

<i>Nr. crt.</i>	<i>Unitatea de învățare</i>	<i>O.R.</i>	<i>Conținuturi</i>	<i>Nr. ore</i>	<i>Perioada</i>	<i>Observații</i>
	– Mihai Eminescu		-exerciții de citire pe roluri; -exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație; -crearea de povești din amestecul a două sau mai multe povești cunoscute (activități în grup); schimbarea finalului; -gruparea personajelor asemănătoare din mai multe povești (activități în grup); - povestirea textelor citite etc. *Evaluare sumativă			

VII. SUPORT DE CURS

GHEORGHE SION

Gheorghe Sion (n. 18 mai 1822, Mamornița, azi Ucraina - d. 1 octombrie 1892, București) a fost un scriitor român bucovinean, membru titular (din 1868) al Academiei Române. În 1848 a luat parte la mișcarea revoluționară din Moldova. În 1860 a scos „Revista Carpaților”. A scris versuri și teatru fără o valoare deosebită. Proza memorialistică („Suvenire contimporane”, 1888), remarcabilă prin culoarea și fluența evocării, cuprinde portrete memorabile și pitorești, descrieri de atmosferă, realizând în cuprinsul povestirii valoroase nuvele autonome. A tradus din clasicii și romanticii francezi.

Limba românească

George Sion

Dulce vietuiți!

Mult e dulce și frumoasă

Limba ce-o vorbim!

Altă limbă-armonioasă

Ca ea nu găsim.

De ce limba românească

Să n-o cultivăm?

Au voiți ca să roșească

Țărna ce călcăm?

Saltă inima-n plăcere,

Când o ascultăm

Și pe buze-aduce miere

Când o cuvântăm

Limba, țara, vorbe sfinte

La strămoși erau;

Vorbiți, scrieți românește,

Pentru Dumnezeu!

Românașul o iubește

Ca sufletul său,

Vorbiți, scrieți românește

Pentru Dumnezeu!

Frați ce-n dulcea Românie

Nașteți și muriți

Și-n lumina ei cea vie

ALEXE MATEEVICI

Alexei Mateevici (n. 27 martie 1888, Căinari - d. 24 august 1917, Chișinău) este unul din cei mai reprezentativi scriitori români născuți în Basarabia, actualmente Republica Moldova.

Limba românească

Alexe Mateevici

Limba noastră-i o comoară

În adâncuri înfundată

Un șirag de piatră rară

Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde

Într-un neam, ce fără veste

S-a trezit din somn de moarte

Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,

Doina dorurilor noastre,

Roi de fulgere, ce spintec

Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pâinii,

Când de vânt se mișcă vara;

În rostirea ei bătrânii

Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,

Zbuciumul din codrii veșnici,

Nistrul lin, ce-n valuri pierde

Ai luceferilor sfeșnici.

Nu veți plânge-atunci amarnic,

Că vi-i limba prea săracă,

Și-ți vedea, cât îi de darnic

Graiul țării noastre dragă.

Limba noastră-i vechi izvoade.

Povestiri din alte vremuri;

Și citindu-le 'nșirate, -

Te-nfiori adânc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă

Să ridice slava-n ceruri,

Să ne spiue-n hram și-acasă

Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfânta,

Limba vechilor cazanii,

Care o plâng și care o cântă

Pe la vatra lor țărani.

Înviați-vă dar graiul,

Ruginit de multă vreme,

Stergeți slinul, mucegaiul

Al uitării 'n care geme.

Strângeți piatra lucitoareă

Ce din soare se aprinde -

Și-ți avea în revărsare

Un potop nou de cuvinte.

Răsări-vă o comoară

În adâncuri înfundată,

Un șirag de piatră rară

Pe moșie revărsată.

ELENA FARAGO

Elena Farago s-a născut la Bârlad în familia unor greci, numindu-se *Elena Paximade*.

Elena Farago (n. 9 martie 1878, Bârlad – d. 4 ianuarie 1954, Craiova) a fost o poetă româncă, considerată una dintre cele mai bune creatoare de poezie pentru copii (*Cățelușul șchiop*, *Gândăcelul*, *Cloșca*, *Sfatul degetelor*, *Motanul pedepsit* etc.).

Cățelușul șchiop

Elena Farago

Eu am numai trei picioare
Și de-abia mă mișc: țop, țop!
Râd când mă-ntâlnesc copiii,
Și mă cheamă „cuciu șchiop”.

Frații mei ceilalți se joacă
Cu copiii toți, dar eu
Nu pot alerga cu dâșșii,
Că sunt șchiop și cad mereu!

Și stau singur toată ziua
Și plâng mult când mă gândesc
Că tot șchiop voi fi de-acum
Și tot trist am să trăiesc.

Și când mă gândesc ce bine
M-aș juca și eu acum
Și-aș lătra și eu din poartă
La copiii de pe drum!...

Cât sunt de frumoși copiii
Cei cuminți, și cât de mult

Mi-ar plăcea să stau cu dâșșii,
Să mă joc și să-i ascult!

Dar copiii răi la suflet
Sunt urâți, precum e-acei
Care m-a lovit pe mine,
Și nu-i pot iubi defel...

M-a lovit din răutate
Cu o piatră la picior,
Și-am zăcut, și-am plâns atâta,
De credeam că am să mor...

Acum vine și-mi dă zahăr
Și ar vrea să fie bun,
Și-aș putea să-l mușc odată
De picior, să mă răzbun,

Dar îl las așa, să vadă
Răul că un biet cățel
Are inima mai bună
Decât a avut-o el.

Gândăcelul

Elena Farago

--De ce m-ai prins în pumnul tău,
Copil frumos, tu nu știi oare
Că-s mic și eu și că mă doare?
De ce mă strângi așa de rău?
Copil ca tine sunt și eu,
Și-mi place să mă joc și mie
Și milă trebuie să-ți fie
De spaima și de plânsul meu!
De ce să vrei să mă omori?
Că am și eu părinți ca tine,
Și-ar plânge mama după mine
Și-ar plânge bietelesurori,
Și-ar plânge tata mult de tot,
Căci am trăit abia trei zile,
Îndură-te de ei, copile,
Și lasă-mă că nu mai pot.
Așa plângea un gândăcel
În pumnul ce-l strângea să-l rupă.
Și l-a deschis copilul după
Ce n-a mai fost nimic din el!
A încercat să-l mai învie
Suflându-i aripile-n vânt,
Dar a căzut în țarină frânt
Și-nțepenit pentru vecie!...
Scârbit de fapta ta cea rea
Degeaba plângi, acum, copile,
Ci du-te-n casă-acum și zi-le
Părinților isprava ta;

Și zi-le că de-acum ai vrea
Să ocrotești cu bunătate,
În cale-ți, orice vietate,
Oricât de făr-de-nsemnătate
Și-oricât de mică ar fi ea!

ION CREANGĂ

Ion Creangă (n. 1 martie 1837, Humulești; d. 31 decembrie 1889, Iași) este unul dintre clasicii literaturii române alături de : Mihai Eminescu, I. Slavici și I.L.Caragiale. Recunoscut datorită măiestriei basmelor, poveștilor și povestirilor sale, Ion Creangă a intrat în istoria literaturii române, în principal, datorită operei autobiografice *Amințiri din copilărie*.

Fata babei și fata moșneagului

Ion Creangă

Erau odată un moșneag și-o babă; și moșneagul avea o fată, și baba iar o fată. Fata babei era slută, leneșă, țăfnoasă și rea la inimă; dar, pentru că era fata mamei, se alinta cum s-alintă cioara-n laț, lăsând tot greul pe fata moșneagului. Fata moșneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune și frumoase. Dar această fată bună era horopsită și de sora cea de scoarță, și de mama cea vitregă; noroc de la Dumnezeu că era o fată robace și răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai și-amar de pielea ei.

Fata moșneagului la deal, fata moșneagului la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbuietul în spate la moară, ea, în sfârșit, în toate părțile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-și mai strângea picioarele; dintr-o parte venea și-n alta se ducea. Și-apoi baba și cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare și nemulțumitoare erau. Pentru babă, fata moșneagului era piatră de moară în casă; iar fata ei — busuioc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la șezătoare seara, fata moșneagului nu se încurca, ci torcea câte-un ciur plin de fuse; iar fata babei îndruga și ea cu mare ce câte-un fus; și-apoi, când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârlaz și zicea fetei moșneagului să-i dea ciurul cu fusele, ca să-l ție până va sări și ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul și fuga în casă la babă și la moșneag, spunând că ea a tors acele fuse. În zadar fata moșneagului spunea în urmă că acela este lucrul mâinilor sale; căci îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuia numaidecât să rămâie pe-a lor. Când veneau duminica și sărbătorile, fata babei era împopoțată și netezită pe cap, de parc-o linseseră vițeeii. Nu era joc, nu era clacă în sat la care să nu se ducă fata babei, iar fata moșneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. Și-apoi, când venea moșneagul de pe unde

era dus, gura babei umbla cum umblă melița; că fata lui nu ascultă, că-i ușernică, că-i leneșă, că-i soi rău... că-i laie, că-i bălaie; și că s-o alunge de la casă; s-o trimită la slujbă unde știe, că nu-i de chip s-o mai ție; pentru că poate să înnăvălească și pe fata ei.

Moșneagul, fiind un gură-cască, sau cum îți vrea să-i ziceți, se uita în coarnele ei, și ce-i spunea ea sfânt era. Din inimă, bietul moșneag poate c-ar fi mai zis câte ceva; dar acum apucase a cânta găina la casa lui, și cucoșul nu mai avea nici o trecere; ș-apoi, ia să-l fi pus păcatul să se întrecă cu dedeochiul; căci baba și cu fiică-sa îl umplea de bogdaproste.

Într-una din zile, moșneagul, fiind foarte amărât de câte-i spunea baba, chemă fata și-i zise:

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine: că n-o ascuți, că ești rea de gură și înnăvăvită și că nu este de chip să mai stai la casa mea; de-aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuiesc, ca un tată ce-ți sunt, că, orișunde te-i duce, să fii supusă, blajină și harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c-a mai fost și mila părintească la mijloc!... dar prin străini, Dumnezeu știe peste ce soi de sămânță de oameni îi da; și nu ți-or putea răbda câte ți-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voiesc cu orice chip s-o alunge, sărută mâna tată-său și, cu lacrimi în ochi, pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere!

Și merse ea cât merse pe-un drum, până ce, din întâmplare, îi ieși înainte o cățelușă, bolnavă ca vai de capul ei și slabă de-i numărăi coastele; și cum văzu pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Atunci fetei i se făcu milă și, luând cățelușa, o spală și-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo și-și căută de drum, mulțumită fiind în suflet că a putut săvârși o faptă bună.

Nu merse ea tocmai mult, și numai iaca ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizi în toate părțile. Părul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizi, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata, harnică cum era, curăță părul de uscături și de omizi cu mare îngrijire și apoi se tot duce înainte să-și caute stăpân. Și, mergând ea mai departe, numai iaca ce vede o fântână mâlită și părăsită. Fântâna atunci zice:

— Fată frumoasă și harnică, îngrijește-mă, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata rânește fântâna și-o grijește foarte bine; apoi o lasă și-și caută de drum. Și, tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptor nelipit și mai-mai să se risipească. Cuptorul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă și harnică, lipește-mă și grijește-mă, că poate ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata, care știa că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, își suflecă mânecile, călcă lut și lipi cuptorul, îl humui și-l griji, de-ți era mai mare dragul să-l privești! Apoi își spală frumușel mâinile de lut și porni iarăși la drum.

Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste, nu-și pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce, într-una din zile, dis-dimineată, trecând printr-un codru întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, și în poiană vede o căsuță umbrită de niște lozii pletoase; și când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândețe și-i zice:

— Da' ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești? — Cine să fiu, mătușă? Ia, o fată săracă, fără mamă și fără tată, pot zice; numai Cel-de-sus știe câte-am tras de când mama care m-a făcut a pus mâinile pe piept! Stăpân caut și, necunoscând pe nime și umblând din loc în loc, m-am rătăcit. Dumnezeu însă m-a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să-mi dai sălășuire.

— Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sunt Sfânta Duminică. Slujește la mine astăzi și fii încredințată că mâine n-ai să ieși cu mâinile goale de la casa mea.

— Bine, măicuță, dar nu știu ce trebi am să fac. — Ia, să-mi lai copilașii, care dorm acum, și să-i hrănești; apoi să-mi faci bucate; și, când m-oi întoarce eu de la biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinți, ci cum îs mai bune de mâncat.

Și, cum zice, bătrâna pornește la biserică, iară fata suflecă mânecile și s-apucă de treabă. Întâi și-ntâi face lăutoare, apoi iese afară și începe a striga:

— Copii, copii, copii! Veniți la mama să vă lăie! Și când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăia de-o mulțime de balauri și de tot soiul de jivine mici și mari! Însă, tare în credință și cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sperie; ci le ia pe câte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate mai bine. Apoi s-apucă de făcut bucate, și când a venit Sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiii lăuți frumos și toate trebile bine făcute, s-a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis fetei să se suie în pod și să-și aleagă de-acolo o ladă, care-a vrea ea, și să și-o ia ca simbrie; dar să n-o deschidă pân-acasă, la tată-său. Fata se suie în pod și vede acolo o mulțime de lăzi: unele mai vechi și mai urâte, altele mai noi și mai frumoase. Ea, însă, nefiind lacomă, ș-alege pe cea mai veche și mai urâtă dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, Sfânta Duminică cam încrețește din sprâncene, dar n-are

încotro. Ci binecuvântează pe fată, care își ia lada în spate și se întoarce spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise.

Când, pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite... Și mănâncă fata la plăcinte, și mănâncă, hăt bine; apoi își mai ia câteva la drum și pornește.

Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața. Și pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine și a pornit înainte.

Și mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, și dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, și-a plecat crengile-n jos; și ea a mâncat la pere și și-a luat la drum câte i-au trebuit.

De-acolo mergând mai departe, iaca se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voinică și frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni pe care a dat-o fetei, ca mulțumită pentru că a căutat-o la boală. Și de aici, fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi și inima de bucurie. Fata atunci scoate salba și paharele cele de argint și le dă tătâne-său; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite și turme de oi ies din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit, văzând atâtea bogății! Iară baba a rămas opărită și nu știa ce să facă de ciudă. Fata babei atunci și-a luat inima-n dinți și a zis:

— Las', mamă, că nu-i prădată lumea de bogății; mă duc să-ți aduc eu și mai multe.

Și cum zice, pornește cu ciudă, trăsând și plesnind. Merge și ea cât merge, tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneagului; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mîlită și seacă și părăsită, de cuptorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățelușa, și părul, și fântâna, și cuptorul ca să îngrijească de dânsa, ea le răspundea cu ciudă și în bătaie de joc:

— Da' cum nu!? că nu mi-oi feșteli eu mânuțele tătucei și a mămucei! Multe slugi ați avut ca mine?

Atunci, cu toatele, știind că mai ușor ar putea căpăta cineva lapte de la o vacă stearpă decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să-și urmeze drumul în pace și n-au mai cerut de la dânsa nici un ajutor. Și mergând ea tot înainte, a ajuns apoi și ea la Sfânta Duminică; dar și aici s-a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. În loc să facă bucatele bune și potrivite și să lăie copiii Sfintei Duminici cum i-a lăut fata moșneagului de bine, ea i-a opărit pe toți, de țipau și fugeau nebuni de usturime și de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse și sleite, de nu mai era chip să le poată lua cineva în gură... și când a venit Sfânta Duminică de la biserică, și-a pus mâinile-n cap de ceea ce-a

găsit acasă. Dar Sfânta Duminică, blândă și îngăduitoare, n-a vrut să-și puie mintea c-o sturlubatică și c-o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod, să-și aleagă de-acolo o ladă, care i-a plăcea, și să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s-a suit și și-a ales lada cea mai nouă și mai frumoasă; căci îi plăcea să ia cât de mult și ce-i mai bun și mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să-și ia ziua bună și binecuvântare de la Sfânta Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i pâraiau călcâiele, de frică să nu se răzgândească Sfânta Duminică să pornească după dânsa, s-o ajungă și să-i ieie lada.

Și când ajunge la cuptor, frumoase plăcinte erau într-însul! Dar când s-apropie să ia dintr-însele și să-și prindă pofta, focul o arde și nu poate lua. La fântână, așijderea: păhăruțele de argint, nu-i vorbă, erau, și fântâna plină cu apă până-n gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar și să ia apă, paharele pe loc s-au cufundat, apa din fântână într-o clipă a secat, și fata de sete s-a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă era bătut cu lopata de pere multe ce avea, dar credeți c-a avut fata parte să guste vro una? Nu, căci părul s-a făcut de-o mie de ori mai înalt de cum era, de-i ajunsese crengile în nour! Și-atunci... scobește-te, fata babei, în dinți! Mergând mai înainte, cu cățelușa încă s-a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fata să i-o ia, cățelușa a mușcat-o de i-a rupt degetele și n-a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Își mușca fata acum degetelele mămuței și ale tătucuței de ciudă și de rușine, dar n-avea ce face. În sfârșit, cu mare ce a ajuns și ea acasă, la mă-sa, dar și aici nu le-a ticnit bogăția. Căci, deschizând lada, o mulțime de balauri au ieșit dintr-înșea și pe loc au mâncat pe babă, cu fată cu tot, de parcă n-au mai fost pe lumea asta, și apoi s-au făcut balaurii nevăzuți cu ladă cu tot.

Iar moșneagul a rămas liniștit din partea babei și avea nenumărate bogății: el a măritat pe fiică-sa după un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stâlpii porților, în prag și în toate părțile; iar găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului, să mai facă a rău; c-apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta, că moșneagul a rămas pleșuv și spetit de mult ce-l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt mălaiul.

Povestea porcului

Ion Creangă

Cică erau odată o babă și un moșneag: moșneagul de-o sută de ani, și baba de nouăzeci; și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea din pricină că nu aveau copii. Și, Doamne! tare mai erau doriți să aibă măcar unul, căci, cât era ziua și noaptea de mare,

ședeau singurei ca cucul și le țiuiau urechile, de urât ce le era. Și apoi, pe lângă toate aceste, nici vreo scofală mare nu era de dânșii: un bordei ca vai de el, niște țoale rupte, așternute pe laițe, și atâta era tot. Ba de la o vreme încoace, urâtul îi mânca și mai tare, căci țipenie de om nu le deschidea ușa; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii!

În una din zile, baba oftă din greu și zise moșneagului:

— Doamne, moșnege, Doamne! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nime tată și mamă! Oare nu-i păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta? Căci la casa fără de copii nu cred că mai este vrun Doamne-ajută!

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu?

— Așa este, moșnege, văd bine; dar, până la una, la alta, știi ce-am gândit eu astă-noapte?

— Știu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia, mâine dimineață, cum s-a miji de ziuă, să te scoli și să apuci încotro-i vedea cu ochii; și ce ți-a ieși înainte întâi și-ntâi, dar a fi om, da' șarpe, da', în sfârșit, orice altă jivină a fi, pune-o în traistă și o adă acasă; vom crește-o și noi cum vom putea, și acela să fie copilul nostru.

Moșneagul, sătul și el de-atâta singurătate și dorit să aibă copii, se scoală a doua zi dimineață, își ia traista în băț și face cum i-a zis baba... Pornește el și se duce tot înainte pe niște ponoare, până ce dă peste un bulhac. Și numai iaca că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care ședeau tologiți în glod și se păleau la soare. Scroafa, cum vede pe moșneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe de fugă, și purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit, mai răpănos și mai răpciugos, neputând ieși din glod, rămase pe loc.

Moșneagul degrabă îl prinde, îl bagă în traistă, așa plin de glod și de alte podoabe cum era, și pornește cu dânsul spre casă.

— Slavă ție, Doamne! zise moșneagul, că pot să duc babei mele o mângâiere! Mai știi eu? Poate ori Dumnezeu, ori dracul i-a dat în gând ieri noapte de una ca asta.

Și cum ajunge-acasă, zice:

— Iaca, măi băbușcă, ce odor ți-am adus eu! Numai să-ți trăiască! Un băiat ochios, sprâncenat și frumușel de nu se mai poate. Îți seamănă ție, ruptă bucățică!... Acum pune de lăutoare și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții: că, după cum vezi, îi cam colbăit, mititelul!

— Moșnege, moșnege! zise baba, nu râde, că și aceasta-i făptura lui Dumnezeu; ca și noi... Ba poate... și mai nevinovat, sărmanul!

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leșie, pregătește de scaldătoare și, fiindcă știa bine treaba moșitului, lă purcelul, îl scaldă, îi trage frumușel cu untură din opaiț pe la toate încheieturile, îl

strânge de nas și-l sumuță, ca să nu se deoache odorul. Apoi îl piaptână și-l grijește așa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală; și cu tărățe, cu cojițe, purcelul începe a se înfiripa și a crește văzând cu ochii, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el. Iară baba nu știa ce să mai facă de bucurie că are un băiat așa de chipos, de hazliu, de gras și învelit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urât și obraznic, ea ținea una și bună, că băiat ca băiatul ei nu mai este altul! Numai de-un lucru era baba cu inima jignită: că nu putea să le zică tată și mamă.

Într-una din zile, moșneagul voiește a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

— Moșnege, zise baba, nu uita să aduci și niște roșcove pentru ist băiat, că tare-a fi dorit, mititelul!

— Bine, măi babă. Dar în gândul său: "Da' mânca-l-ar brânca să-l mănânce, surlă, că mult mă mai înăduși cu dânsul. De-am avea pâine și sare pentru noi, da' nu să-l mai îndop și pe dânsul cu bunătați... Când m-aș potrivi eu babei la toate cele, apoi aș lua câmpii!"

În sfârșit, moșneagul se duce la târg, târguiește el ce are de târguit și, când vine acasă, baba îl întreabă, ca totdeauna:

— Ei, moșnege, ce mai știi de pe la târg?

— Ce să știu, măi babă? Ia, nu prea bune vești: împăratul vrea să-și mărite fata.

— Și asta-i veste rea, moșnege? — D-apoi îngăduiește puțin, măi babă, că nu-i numai atâta, că, de ce-am auzit eu, mi s-a suit părul în vârful capului. Și când ți-oi spune până la sfârșit, cred că ți s-a încrâncena și ție carnea pe tine.

— Da' de ce, moșnege? Vai de mine!

— D-apoi, iaca de ce, măi babă, ascultă: Împăratul a dat de știre, prin crainicii săi, în toată lumea, că oricine s-a afla să-i facă, de la casa aceluia și până la curțile împărătești, un pod de aur pardosit cu pietre scumpe și fel de fel de copaci, pe de-o parte și de alta, și în copaci să cânte tot felul de păsări, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba cică-i mai dă și jumătate din împărăția lui. Iară cine s-a bizui să vină ca s-o ceară de nevestă și n-a izbuti să facă podul, așa cum ți-am spus, aceluia pe loc îi și taie capul. Și cică până acum o mulțime de feciori de crai și de împărați, cine mai știe de pe unde au venit, și nici unul din ei n-a făcut nici o ispravă; și împăratul, după cum s-a hotărât, pe toți i-a tăiat, fără cruțare, de le plânge lumea de milă. Apoi, măi babă, ce zici? bune vești sunt aceste? Ba și împăratul cică s-a bolnăvit de supărare!

— Of! moșnege, of! boala împăraților e ca sănătatea noastră! Numai despre feții de împărat, ce mi-ai spus, mi se rupe inima din mine, că mare jale și alean or fi mai ducând mamele lor pentru dâșii! Mai bine că al nostru nu poate vorbi și nu-l duce capul, ca pe alții... la atâtea iznoave.

— Bune-s și acestea, măi babă; da' bună ar fi și aceea când ar avea cineva un fecior care să facă podul și să ia pe fata împăratului, că știu c-ar încăleca pe nevoie și, Doamne! mare slavă ar mai dobândi în lume!

Când vorbeau bătrânii, purcelul ședea în culcuș, într-un cotlon sub vatră, cu râțul în sus și, uitându-se țintă în ochii lor, asculta ce spun ei și numai pufnea din când în când. Și cum sfătuiau bătrânii, ei înde ei, despre acestea, numai iaca se aude sub vatră: "Tată și mamă! eu îl fac". Baba atunci a amețit de bucurie, moșneagul însă, gândind că-i Ucigă-l crucea, s-a speriat și, uimit, se uita prin bordei în toate părțile, să vadă de unde a ieșit acel glas; dar, nevăzând pe nime, și-a mai venit în sine. Însă godacul iar a strigat:

— Tată, nu te înfricoșa, că eu sunt! Ci trezește pe mama și du-te la împăratul de-i spune că eu îi fac podul.

Moșneagul atunci zise îngăimat:

— D'apoi ai să-l poți face, dragul tatei?

— Despre asta n-aibi grijă, tată, că ești cu mine. Numai du-te și vestește împăratului ce-am spus eu!

Baba, atunci, venindu-și în sine, sărută băiatul și-i zise:

— Dragul mamei, drag! Nu-ți pune viața în primejdie, și pe noi să ne lași, tocmai acum, străini, cu inima arsă și fără nici un sprijin!

— Nu te îngriji, mămucă, defel; că trăind și nemurind ai să vezi cine sunt eu.

Atunci moșneagul, nemaivând ce zice, își piaptână barba frumos, ia toiagul bătrâneților în mână, apoi iese din casă și pornește spre împărăție și, cum ajunge în târg, se duce cu pieptul deschis drept la palatul împăratului. Un străjer, cum vede pe moșneag că stă pe-acolo, îl întreabă:

— Da' ce vrei, moșule!

— Ia, am treabă la împăratul; feciorul meu se prinde că i-a face podul.

Străjerul, știind porunca, nu mai lungește vorba, ci ia moșneagul și-l duce înaintea împăratului. Împăratul, văzând pe moșneag, îl întreabă:

— Ce voiești de la mine, moșule?

— Să trăiți mulți ani cu bine, luminate și preaputernice împărate! Fecioru-meu, auzind că aveți fată de măritat, m-a trimis, din partea lui, ca să aduc la cunoștința măriei-voastre că el, cică, poate să vă facă podul.

— Dacă poate să-l facă, facă-l, moșnege; și atunci fata și jumătate din împărăția mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce-au pățit alții, mai de viță decât dânsul?! Dacă te prinzi așa, apoi mergi de-ți adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ți de drum și nu umbla cu gărgăunii în cap.

Moșneagul, auzind aceste chiar din gura împăratului, se pleacă până la pământ; apoi iese și pornește spre casă, ca să-și aducă feciorul. Și, cum ajunge acasă, spune fecioru-său ce a zis împăratul. Purcelul atunci, plin de bucurie, începe a zburda prin bordei, dă un ropot pe sub laițe, mai răstoarnă câteva oale cu râțul și zice:

— Haidem, tătucă, să mă vadă împăratul!

Baba, atunci, începe a se boci și a zice:

— Se vede că eu nu mai am parte în lumea asta de nimica! Până acum m-am chinuit de l-am crescut și l-am scos din toată nevoia, și acum... parcă văd c-am să rămân fără dânsul!

Și, tot bocind ea, o apucă leșin de supărare. Iar moșneagul, de cuvânt; pune cușma pe cap, o îndeasă pe urechi, își ia toiagul în mână, iese din casă și zice:

— Hai cu tata, băiete, s-aducem noră mâne-ta.

Purcelul, atunci, de bucurie, mai dă un ropot pe sub laițe, apoi se ia după moșneag și, cât colè, mergea în urma lui, grohăind și mușluind pe jos, cum e treaba porcului. Abia ajung ei la porțile palatului împărătesc, și străjerii, cum îi văd, încep a se uita unul la altul și a bufni de râs.

— Da' ce-i acesta, moșule? zise unul din ei.

— D'apoi acesta mi-e feciorul, care se prinde c-a face podul împăratului.

— Doamne, moșule, Doamne! multă minte îți mai trebuie! zise un străjer bătrân; se vede că ți-ai urât zilele!

— Apoi dă, ce-i scris omului în frunte-i este pus, și tot de-o moarte are să moară cineva.

— D-ta, moșule, cum vedem noi, cauți pricina ziua-miazamare, cu lumânare, ziseră străjerii.

— D-apoi asta nu vă privește pe d-voastre; ia, mai bine păziți-vă gura și dați de știre împăratului c-am venit noi, răspunse moșneagul.

Străjerii, atunci, se uită lung unul la altul și strâng și ei din umeri, apoi unul din ei vestește împăratului despre venirea noilor pețitori, moșneagul cu purcelul său! Atunci împăratul îl cheamă înaintea sa. Moșneagul, cum intră, se pleacă până la pământ și stă la ușă, smerit. Iară purcelul calcă înainte pe covoare, grohăind, și începe a mușlui prin casă.

Atunci împăratul, văzând așa mare obrăznicie, pe de-o parte i-a venit a râde, iară pe de alta se tulbură grozav și zise:

— Da' bine, moșnege, când ai venit în cea rând, parcă erai în toată mintea; dar acum unde te visezi, de umbli cu porci după tine? Și cine te-a pus la cale să mă iei tocmai pe mine în bătaie de joc?

— Ferească Dumnezeu, înălțate împărate, să cuget eu, om bătrân, la una ca asta! D-apoi, să avem iertare, luminareavoastră, că acesta mi-i flăcăul, despre care v-am spus mai deunăzi că m-a trimis la măria-voastră, dacă vă mai aduceți aminte.

— Și el are să-mi facă podul?

— D-apoi așa nădăjduim în Dumnezeu, că chiar el, măria-ta!

— Hai! ia-ți porcul de-aici și ieși afară! Și dacă până mâine dimineață n-a fi podul gata, moșnege, are să-ți stea capul unde-ți stau tălpile. Înțelesu-m-ai?

— Milostiv este Cel-de-sus, măria-voastră! Iară dacă s-a întâmpla, — să nu bănuieți, puternice împărate! — după dorința luminării-voastre, apoi atunci să ne trimiteți copila acasă.

Și zicând aceste, se pleacă după obicei, își ia purcelul, iese și pornește spre casă, urmat de câțiva ostași, în paza cărora l-a dat împăratul până a doua zi; ca să vadă ce poate fi una ca asta. Căci multă vorbă, mult râs și mare nedumerire se mai făcuse la palat și în toate părțile despre o astfel de batjocură nemaipomenită.

Și, către seară, ajungând moșneagul și cu purcelul acasă, pe babă o apucă un tremur, de spaimă, și începe a se văicăra și a zice:

— Vai de mine, moșnege! da' ce foc mi-ai adus la casă? Mie ostași îmi trebuiesc?

— Încă mai ai gură să întrebi?! acestea-s faptele tale; m-am luat după capul tău cel sec și m-am dus pe coclauri să-ți aduc copii de suflet. Și acum, iaca în ce chichion am intrat! Că n-am adus eu ostașii, ci ei m-au adus pe mine. Și capului meu se vede că până mâine dimineață i-a fost scris să mai steie unde stă!

Purcelul însă umbla mușluind prin casă după mâncare și nici grijă n-avea despre încurcala ce făcuse. Moșnegii s-au ciondănit cât s-au mai ciondănit și, cât erau ei de îngrijiți, despre ziuă au adormit. Iară purcelul atunci s-a suit binișor pe laiță, a spart o fereastră de bărdăhan și, suflând o dată din nări, s-au făcut că două suluri de foc, de la bordeiul moșneagului, care acum nu mai era bordei, și până la palatul împăratului. Și podul, cu toate cele poruncite, era acum gata. Iară bordeiul moșneagului se prefăcuse într-un palat mult mai strălucitor decât al împăratului! Și, deodată, baba și moșneagul se trezesc îmbrăcați în porfiră împărătească, și toate bunătățile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul zburda și se tologea numai pe covoare, în toate părțile.

Tot în acea vreme, și la împărăție strașnică zvoană s-a făcut, și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au speriat, și temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva

de rău, a făcut sfat și a găsit cu cale să dea fata după feciorul moșneagului și de îndată a și trimis-o. Căci și împăratul, cât era de împărat, le dăduse acum toate pe una, și nici măcar aceea nu era bună: frica!

Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile și socrii. Iar când a dat cu ochii de mire, pe loc a încremenit, dar mai pe urmă, strângând ea din umeri, a zis în inima sa: "Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu, apoi așa să rămâie". Și s-a apucat de gospodărie.

Purcelul toată ziua mușluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pielea cea de porc și rămânea un fecior de împărat foarte frumos! Și n-a trecut mult, și nevasta lui s-a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum așa de urât ca dintâi.

La vro săptămână, două, tânăra împărăteasă, cuprinsă de dor, s-a dus să-și mai vadă părinții; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul. Părinții, cum au văzut-o, s-au bucurat cu bucurie mare, și, întrebând-o despre gospodărie și bărbat, ea a spus tot ce știa. Atunci împăratul a început s-o sfătuiască, zicând:

— Draga tatei! Să nu cumva să te împingă păcatul să-i faci vrun neajuns, ca să nu pățești vreo nenorocire! Căci, după cum văd eu, omul acesta, sau ce-a fi el, are mare putere. Și trebuie să fie ceva neînțeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească!

După aceasta au ieșit amândouă împărătesele în grădină ca să se plimbe. Și aici, mama sfătui pe fată cu totul de alt fel:

— Draga mamei, ce fel de viață ai să mai duci tu dacă nu poți ieși în lume cu bărbatul tău? Eu te sfătuiesc așa: să potrivești totdeauna să fie foc zdravăn în sobă și, când a adormi bărbatu-tău, să iei pielea cea de porc și s-o dai în foc, ca să ardă, și atunci ai să te mântui de dânsa!

— Că bine zici, mamă! iaca, mie nu mi-a venit în cap de una ca asta.

Și cum s-a întors împărăteasa cea tânără seara acasă, a și poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Și când dormea bărbatusău mai bine, ea a luat pielea cea de porc, de unde o punea el, și a dat-o pe foc! Atunci perii de pe dânsa au început a pârâi și pielea a sfârâi, prefăcându-se în cioric ars și apoi în scrum; și a făcut în casă o duhoare așa de grozavă, încât bărbatul pe loc s-a trezit înspăimântat, a sărit drept în picioare și s-a uitat cu jale în sobă. Și când a văzut această mare nenorocire, a lăcrimat, zicând:

— Alei! femeie nepricepută! Ce-ai făcut? De te-a învățat cineva, rău ți-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut!

Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fier. Iară bărbatu-său i-a zis:

— Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să plesnească cercul acesta, și numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit și căzăturile ieste de bătrâni, m-ai nenorocit și pe mine și pe tine deodată! Și dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să știi că mă cheamă Făt-Frumos și să mă cauți la Mănăstirea-de-Tămâie.

Cum a sfârșit de zis aceste, deodată s-a stârnit un vânt năprasnic, și, venind un vârtej înfricoșat, a ridicat pe ginerele împăratului în sus și s-a făcut nevăzut. Atunci podul cel minunat îndată s-a stricat și s-a mistuit, de nu se știe ce s-a făcut. Iară palatul în care ședea moșnegii și cu nora, cu toate bogățiile și podoabele din el, s-a schimbat iarăși în sărăcăciosul bordei al moșneagului, de mai înainte. Atunci bătrânii, văzând astă mare nenorocire și pe nora lor în așa hal, au început a o muștra, cu lacrimi în ochi, și a-i zice cu asprime să se ducă unde știe, că ei n-au cu ce s-o țină.

Ea, văzându-se acum așa de nenorocită și oropsită, ce să facă și încotro s-apuice? Să se ducă la părinți? Se temea de asprimea tată-său și de șugubața defăimare a oamenilor! Să rămână pe loc? Nu avea cele trebuitoare și-i era lehamete de muștrările socrilor. În sfârșit, s-a hotărât a se duce în toată lumea, să-și caute bărbatul. Și hotărându-se astfel, a zis Doamne-ajută! și a pornit încotro a văzut cu ochii. Și a mers ea, a mers tot înainte, prin pustiuri, un an de zile, până a ajuns într-un loc sălbatic și cu totul necunoscut. Și aici, văzând o casuță tupilată și acoperită cu mușchi, care mărturisea despre vechimea ei, a bătut la poartă. Atunci se aude dinlăuntru un glas de femeie bătrână, zicând:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, un drumeț rătăcit.

— De ești om bun, dă-te aproape de chilioara mea; iară de ești om rău, du-te departe de pe locurile aceste, că am o cățea cu dinții de oțel și, de i-oi da drumul, te face mii de fărâme!

— Om bun, măicuță!

Atunci i se deschide poarta și drumeța intră înlăuntru.

— Da' ce vânt te-a adus și cum ai putut răzbate prin aceste locuri, femeie, hăi? Că pasăre măiastră nu vine pe aici, necum om pământean.

Atunci drumeța a oftat din greu și a zis:

— Ia, păcatele mele m-au adus, măicuță. Caut Mănăstirea-de-Tămâie și nu știu în care parte a lumii se află!

— Se vede că tot mai ai oleacă de noroc de ai nimerit tocmai la mine. Eu sunt sfânta Miercuri, de-i fi auzit de numele meu.

— De nume am auzit, măicuță, dar că te afli în lumea asta, nici prin cap nu mi-a trecut vreodată.

— Vezi? Tot de noroc să se plângă omul!

Apoi sfânta Miercuri a strigat o dată cu glas puternic, și pe loc s-au adunat toate jivinele din împărăția ei; și, întrebându-le despre Mănăstirea-de-Tămâie, au răspuns toate deodată că nici n-au auzit măcar pomenindu-se de numele ei. Sfânta Miercuri, auzind aceste, s-a arătat cu mare părere de rău, dar, neavând nici o putere, a dat drumeței un corn de prescură și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană la drum; și i-a mai dat încă o furcă de aur, care torcea singură, și i-a zis cu binișorul: "Păstrează-o, că ți-a prinde bine la nevoie". Apoi a îndreptat-o la soră-sa cea mai mare, la sfânta Vineri.

Și drumeța, pornind, a mers iar un an de zile tot prin locuri sălbatice și necunoscute, până ce cu mare greu ajunsese la sfânta Vineri. Și aici i s-a întâmplat ca și la sfânta Miercuri: numai că sfânta Vineri i-a mai dat și ea un corn de prescură, un păhăruț de vin și o vârtelniță de aur care depăna singură; și a îndreptat-o și ea cu multă bunătate și blândețe la soră-sa cea mai mare, la sfânta Duminică. Și de aici drumeța, pornind chiar în acea zi, a mers iarăși un an de zile prin niște pustietăți și mai grozave decât cele de până aici. Și fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă și până la sfânta Duminică. Și sfânta Duminică a primit-o cu aceeași rânduială și tot așa de bine ca și surorile sale. Și făcându-i-se milă de această nenorocită și zdruncinată ființă, a strigat și sfânta Duminică o dată, cât a putut, și îndată s-au adunat toate vietățile: cele din ape, cele de pe uscat și cele zburătoare. Și atunci ea le-a întrebat cu tot dinadinsul dacă știe vreuna din ele în care parte a lumii se află Mănăstirea-de-Tămâie. Și toate au răspuns, ca dintr-o singură gură, că nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se vreodată despre aceasta. Atunci sfânta Duminică a oftat din adâncul inimii, s-a uitat galeș la nenorocita drumeță și i-a zis:

— Se vede că vrun blestem al lui Dumnezeu, sau altăceva, așa trebuie să fie, de nu ai parte de ceea ce cauți, fiica mea! Că aici este capătul unei lumi necunoscute încă și de mine, și oricât ai voi tu și oricare altul să mai meargă înainte de aici, este cu neputință.

Și atunci, numai iaca un ciocârlan șchiop se vede venind, cât ce putea; și, șovâlc, șovâlc, șovâlc! se înfățișază înaintea sfintei Duminici. Atunci ea îl întreabă și pe acesta:

— Tu, ciocârlane, nu cumva știi unde se află Mănăstirea-de-Tămâie?

— Da' cum să nu știu, stăpână? Că doar pe-acolo m-a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i așa, apoi acum îndată ia pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi ști tu, și povățuiește-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie:

— Mă supun cu toată inima la slujba măriei-voastre, stăpână, deși este foarte cu anevoie de mers până acolo.

Apoi sfânta Duminică a dat și ea drumeței un corn de prescură și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănăstirea-de-Tămâie; și i-a mai dat o tipsie mare de aur și o cloșcă tot de aur, bătută cu pietre scumpe, și cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie; și apoi a dat-o pe seama ciocârlanului, care îndată a și pornit, șovâlcâind.

Și când ciocârlanul pe jos, când drumeța pe sus, când ea pe jos, când el pe sus. Și când biata drumeță nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua pe aripioarele sale și o ducea. Și tot așa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate și zdruncen, au trecut peste nenumărate țări și mări, și prin codri și pustietăți așa de îngrozitoare, în care fojgăiau balauri, aspide veninoase, vasiliscul cel cu ochi fermecători, vidre câte cu douăzeci și patru de capete și altă mulțime nenumărată de gânganii și jigăni înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai și numai să-i înghită; despre a căror lăcomie, viclenie și răutate nu-i cu puțință să povestească limba omenească.

Și, în sfârșit, după atâta amar de trudă și primejdii, cu mare ce au izbutit să ajungă la gura unei peșteri. Aici călătoarea s-a suit iarăși pe aripile ciocârlanului, din care abia mai putea fâlfâi, și el și-a dat drumul cu dânsa pe o altă lume, unde era un rai, și nu altăceva!

— Iaca Mănăstirea-de-Tămâie! zise ciocârlanul. Aici se află Făt-Frumos, pe care îl cauți tu de-atât amar de vreme. Nu cumva ți-i cunoscut ceva pe aici?

Atunci ea, deși îi fugeau ochii de atâtea străluciri, se uită mai cu băgare de seamă și îndată cunoaște podul cel minunat din ceea lume și palatul în care trăise ea cu Făt-Frumos așa de puțin, și îndată i se umplură ochii de lacrimi de bucurie.

— Mai stai! și nu te bucura așa degrabă, că încă ești nemernică pe aceste locuri și tot n-ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Îi arată apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească și ce să vorbească; o povățuiește ce să facă, rând pe rând, cu furca, cu vârtelnița, cu tipsia și cu cloșca cu puii de aur dăruite ei de cele trei surori: sfânta Miercuri, sfânta Vineri și sfânta Duminică.

Apoi, luându-și ziua bună de la călătoarea încredințată lui, iute se întoarne înapoi, zburând neîncetat de frică să nu-i mai rupă cineva și celălalt picior. Iară nemernica drumeță, lăcrimând, îl petrecea cu ochii în zbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el.

Și cum ajunge la fântână, scoate mai întâi furca, de unde o avea strânsă, și apoi se pune jos să se odihnească.

Nu trece mult și, venind o slujnică să ia apă, cum vede o femeie necunoscută și furca cea minunată torcând singură fire de aur, de mii de ori mai subțiri decât părul din cap, fuga la stăpână-sa și-i dă de veste!

Stăpâna acestei slujnice era viespea care înălbise pe dracul, îngrijitoarea de la palatul lui Făt-Frumos, o vrăjitoare strașnică, care încheaga apa și care știa toate drăcăriile de pe lume. Dar numai un lucru nu știa hârca: gândul omului. Talpaiadului, cum aude despre această minunăție, trimite slujnica degrabă, să-i cheme femeia cea străină la palat și, cum vine, o întreabă:

— Am auzit că ai o furcă de aur care toarce singură. Nu ți-e de vânzare, și cât mi-i cere pe dânsa, femeie, hăi?

— Ia, să mă lași să stau într-o noapte în odaia unde doarme împăratul.

— De ce nu? Dă furca încoace și rămâi aici până la noapte, când s-a înturna împăratul de la vânătoare.

Atunci drumeța dă furca și rămâne. Știrba-baba-cloanța, știind că împăratul are obicei a bea în toată seara o cupă de lapte dulce, i-a pregătit acum una ca să doarmă dus până a doua zi dimineață. Și cum a venit împăratul de la vânătoare și s-a pus în așternut, hârca i-a și trimis laptele; și cum l-a băut împăratul, pe loc a adormit ca mort. Atunci Talpa-iadului a chemat pe necunoscuta drumeță în odaia împăratului, după cum avusese tocmeală, și a lăsat-o acolo, zicându-i încetișor:

— Șezi aici până despre ziuă, ca am să vin atunci tot eu să te iau.

Hârca, nu doar că șoptea și umbla cătinel ca să n-o audă împăratul, ci avea grijă să n-o audă, din odaia de alături, un credincios al împăratului, care în toate zilele umbla cu dânsul la vânat.

Și cum s-a depărtat băboiul de acolo, nenorocita drumeță a îngenucheat lângă patul soțului ei și a început a plânge cu amar și a zice:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, ca să plesnească cercul ist afurisit și să nasc pruncul tău!

Și, sărmana, s-a chinuit așa până despre ziuă, dar înzadar, căci împăratul parcă era dus pe cea lume!

Despre ziuă, Tălpoiul a venit posomorâtă, a scos pe necunoscuta de acolo și i-a zis cu ciudă să iasă din ogradă și să meargă unde știe. Și nenorocita, ieșind cu nepus în masă și necăjită ca vai de ea, s-a dus iarăși la fântână și a scos acum vârtelnița. Și venind iarăși slujnica la apă și văzând și această mare minune, fuga la stăpână-sa și-i spune că femeia ceea de ieri are acum o vârtelniță de aur, care deapănă singură și care-i mult mai minunată decât furca ce i-a dat. Atunci pohoța de babă o cheamă

iarăși la dânsa prin slujnică, pune mâna și pe vârtelniță, tot cu același vicleșug, și a doua zi disdiminează o scoate iarăși din odaia împăratului și din ogradă.

Însă în această noapte credinciosul împăratului, simțind ce s-a petrecut și făcându-i-se milă de nenorocita de străină, ș-a pus în gând să descopere vicleșugul babei. Și cum s-a sculat împăratul și s-a pornit la vânătoare, credinciosul i-a spus cu de-amănuntul ce se petrecuse în odaia lui în cele două nopți din urmă. Și împăratul, cum a auzit aceste, pe loc a tresărit, de parcă i-a dat inima dintr-însul. Apoi a plecat ochii în jos și a început a lăcrima. Și pe când din ochii lui Făt-Frumos se scurgeau șiroaie de lacrimi, la fântâna știută, urgisita și zbuciumata lui soție scosese acum pe tipsisie și cloșca cu puii de aur, cea mai de pe urmă a ei nădejde! Și cum sta ea în preajma fântânii, numai ce iaca pe slujnica știută iarăși o aduce Dumnezeu la fântână, și când mai vede și această mare minunăție, nici mai așteaptă să ia apă, ci fuga la stăpână-sa și-i spune.

— Doamne, stăpână, Doamne! Ce-am văzut eu! Femeia ceea are acum o tipsisie de aur și o cloșcă de aur, cu puii tot de aur, așa de frumoși, de-ți fug ochii pe dânsii!

Băbornița, cum aude aceasta, pe loc trimite s-o cheme, zicând în gândul său: "După ce umblă ea nu se mănâncă".

Și cum vine străina, hoanghina pune mâna și pe tablaua cea de aur și pe cloșca de aur cu puii de aur, tot cu același vicleșug.

Dar împăratul, când a venit în astă-sară de la vânat și când i s-a adus laptele, a zis în gândul său:

— Acest lapte nu se mai bea și, cum a zis, l-a și aruncat pe furiș, undeva, și pe loc s-a făcut că doarme dus.

După ce hârca s-a încredințat că împăratul doarme, bizuindu-se ea și acum în puterea băuturii sale, a adus iarăși pe străină în odaia lui, tot cu aceeași rânduială ca și în nopțile trecute; și lăsând-o acolo, s-a depărtat! Atunci zbuciumata drumeată, căzând iarăși în genunchi lângă patul soțului ei, se îneca în lacrimi, spunând iarăși cuvintele aceste:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Fie-ți milă de două suflete nevinovate, care se chinuiesc de patru ani, cu osânda cea mai cumplită! Și întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, să plesnească cercul și să se nască pruncul tău, că nu mai pot duce această nefericită sarcină!

Și când a sfârșit de zis aceste, Făt-Frumos a întins mâna, ca prin somn, și când s-a atins de mijlocul ei, dang! a plesnit cercul, și ea îndată a născut pruncul, fără a simți câtuși de puțin durerile facerii. După aceasta împărăteasa povestește soțului său câte a pățimit ea de când s-a făcut el nevăzut.

Atunci împăratul, chiar în puterea nopții, se scoală, ridică toată curtea în picioare și poruncește să-i aducă pe hârca de babă înaintea sa, dimpreună cu toate odoarele luate cu vicleșug de la împărăteasa lui. Apoi mai poruncește să-i aducă o iapă stearpă și un sac plin cu nuci, și să lege și sacul cu nucile și pe hârcă de coada iepei, și să-i dea drumul. Și așa s-a făcut. Și când a început iapa a fugi, unde pica nuca, pica și din Talpa-iadului bucățica; și când a picat sacul, i-a picat și hârcei capul.

Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii din bulhacul peste care v-am spus că dăduse moșneagul, crescătorul lui Făt-Frumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stăpânușău, Făt-Frumos, în purcelul cel răpciugos și răpănos, cu chip să-l poată face mai pe urmă ca să ia vreo fată de-a ei, din cele unsprezece ce avea și care fugiseră după dânsa din bulhac. Iaca dar pentru ce Făt-Frumos a pedepsit-o așa de grozav. Iară pe credincios cu mari daruri l-au dăruit împăratul și împărăteasa, și pe lângă dâșii l-au ținut până la sfârșitul vieții lui.

Acum, aduceți-vă aminte, oameni buni, că Făt-Frumos nu făcuse nuntă când s-a însurat. Dar acum a făcut și nunta și cumătria totodată, cum nu s-a mai pomenit și nici nu cred că s-a mai pomeni una ca aceasta undeva. Și numai cât a gândit Făt-Frumos, și îndată au și fost de față părinții împărătesei lui și crescătorii săi, baba și moșneagul, îmbrăcați iarăși în porfiră împărătească, pe care i-au pus în capul mesei. Și s-a adunat lumea de pe lume la această mare și bogată nuntă, și a ținut veselie trei zile și trei nopți, și mai ține și astăzi, dacă nu cumva s-a sfârșit.

PETRE ISPIRESCU

Petre Ispirescu (n. ianuarie 1830, București — d. 27 noiembrie 1887), a fost un editor, folclorist, povestitor, scriitor și tipograf român.

Este cunoscut mai ales datorită activității sale de culegător de basme populare românești pe care le-a repovestit cu un har remarcabil.

Printre cele mai cunoscute basme culese, editate, repovestite și tipărite de Petre Ispirescu se numără și următoarele:

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte,

Prâslea cel voinic și meriele de aur,

Balaurul cel cu șapte capete,

Fata de împărat și pescarul și

Fiul vânătorului

Fata săracului cea isteată

Petre Ispirescu

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om și o femeie. Ei erau atât de săraci, încât n-aveau după ce bea apă. Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic, dară nimic n-aveau după sufletul lor. Muncea bietul om de dimineața până seara târziu, alături cu muierea, de-i treceau nădușelele, și ca să dea și ei în spor, ba.

Se ținea, vezi, norocul după dânșii ca pulberea după câini, cum se zice.

Umblau cu tărbuțele de colo până colo, și ca să se statornicească și ei la un loc, nu găseau. Căci cine era să-i priimească pe ei, doi calici, cu leaota de copii după dânșii?!

Adică uitasem să vă spui. Aveau acești oameni o spuză de copii. Din acești copii, cei mai mari erau numai fete, iară băieții erau mărunței și stau lângă dânșii ca ulcelușele.

Să nu vă fi dus Dumnezeu vrodată să fiți față când venea omul de la muncă, că v-ați fi luat câmpii. Ieșeau toți afară înaintea lui, jigăriți și hărtăniți, ca niște netoți, subțiratici și pițigăiați, mă rog, leșinați de foame, și tăbărau pe bietul om cu gura: tată, mi-e foame, tată, mor de foame.

Tatăl lor se zăpăcea și nu știa către care să se întoarcă mai întâi și le da toată agoniseala lui dintr-o zi. Dară de unde să le ajungă ce brumă le aducea el? Abia puneau p-o măsea.

Bietul tat' său și biată mă-sa de multe ori se culcau nemâncați. Li se rupea inima de milă dară n-aveau încotro. Și ca să-și liniștească copiii, el le făgăduia că a doua zi are să le aducă mai mult.

Astfel, mai cu șoșele, mai cu momenele, adormeau și bieții copii, cu nădejde că a doua zi are să fie mai bine.

Dintre toți copiii, fata cea mai mare era mai tăcută și mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile și frații cei mai mici când se duceau părinții la muncă, vedea de dâșii, îi muștrulua și îi povățuia să fie mai cu răbdare, mai îngăduitori, ca să nu se amărăscă până într-atât părinții. Dară, bate toba la urechea surdului. Adecă, de! Ce să zici? Ar fi fost și ei, poate, mai îngăduitori, și mai cu răbdare, dară burta le da ghies și îi făcea de multe ori să fie neînțelegători.

Într-acestea, boierului pe moșia căruia se afla acești oameni, ca Eși urgisiți de Dumnezeu, i se făcu milă de ei și, într-o zi, când veni să se roage pentru sălaș, el îi zise:

- Omule, te văz harnic, muncești de te spetești, și două în tei te văz că nu poți lega. Iată, eu mă îndur și-ți dau un petec de loc, să fie de veci al tău. Du-te de-ți alege petecul ce-ți va plăcea și apucă-te numaidecât să-ți faci un bordei.

- Bogdaproste, cucoane, și Dumnezeu să priimească. De unde dai să izvorască, răspuse bietul om.

Se duse de-și alese un petec de loc și până în seară groapa pentru bordei o și dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodi ca locul ce-și alesese să fie alături cu al unui țăran bogat și mândru de nu-i ajungea cineva cu prăjina la nas.

Peste noapte, nu știu cum se făcu, nu știu cum se dresă, că o vită d-ale bogatului căzu în groapă și muri.

A doua zi de dimineață, bogatul, văzându-și vita moartă, sări cu gura mare asupra săracului, îl luă de piept și cu el târș se duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul se miră când îl văzu și-i întrebă ce caută?

Țăranul cel bogat zise:

- Boierule, acest prăpădit de om, venetic în satul nostru, n-ar mai avea parte de el! după ce ți-ai făcut pomană de i-ai dat un petec de loc, el tocmai lângă mine și-a ales să-și facă bordei! Una la mână. Bagă de seamă că, după ce e sărac, apoi e și cu nasul pe sus. Al doilea, groapa ce și-a făcut pentru bordei, după ce că e mare foarte, apoi n-a avut grije să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă, și mi-a căzut o vită într-înșă de și-a rupt junghietura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătească? El zice că n-are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

- Boierule, răspuse și săracul umilit și cu lacrămile în ochi cât pumnul. Boierule, n-am ce zice, omoară-mă, spânzură-mă, n-am ce face dacă a dat păcatul peste mine. Așa este cum zice bogătașul meu vecin. Și fiindcă lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să-ți spui ce e drept: am săpat

groapă, și o groapă mare, ca să încapă bordeiul pe toți ai mei, dară nici că m-am gândit ca să-i aduc pagubă. Și nici n-a fost la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n-aveam pe ce mă mândri, când mi-am ales loc lângă d-lui. Acum lumineze-vă Dumnezeu, boierule, și judecați după dreptate.

Boierul sta în cumpănă. Nu știa cui să dea dreptate. Vedea el că săracul a căzut în păcate, dară fără voie. După ce se gândi el nițel, zise:

- Bre, oameni buni! Eu am să vă fac trei întrebări; cine le va dezlega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Vă dau răgaz de trei zile, gândiți-vă. După trei zile să veniți și să-mi ghiciți întrebările. Țineți minte bine. Întâia întrebare sună așa:

Ce este mai gras în lume?

A doua:

Ce este mai bun?

Și a treia:

Ce aleargă mai iute?

Aide, duceți-vă acum. Dară să mai știți una: dacă nici unul din voi nu va ghici vreuna din întrebările mele, să știți că unde vă stau picioarele o să vă stea și capetele.

Amândoi împrecinații se întoarseră la casele lor. Bogătașul, lăudându-se că el are să ghicească, ființă ce lucru poate fi mai ușor decât a spune că porcul său din ogradă este mai gras, deoarece stă slănina pe dânsul de o palmă; iară săracul plângea de potopea pământul, gândindu-se ca ce o să spuie el.

Dacă ajunseră fiecare la ai săi, bogătașul era vesel că are să-și câștige pricina, iară săracul se puse pe gânduri și tot ofta. Copiii se adunară pe lângă dânsul, se uita, dară nu cutezau să-l întrebe ceva. Începură și ei a plânge; și se făcu acolo la dânsii o plângere și o jelanie de te luau fiori de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-l întrebă ce are de este așa de trist?

- Ce să am, fata mea? Iacă păcate de la Dumnezeu. Boierul ne-a îndatorat să-i ghicim niște întrebări pe cari nici oamenii cei procopsiți nu i le-ar putea spune, necum un sărman prost ca mine.

- Ci spune-ne și nouă, că doară d-om putea să-ți dăm vrun ajutor.

- Ca ce ajutor ați putea voi să-mi dați, voi care nu știți încă nici cum se mănâncă mămăliga.

- Te miră, tată, la ce am putea fi buni și noi. Și apoi ce strică dacă ne vei spune și nouă?

Atunci săracul zise:

- Iacă, iacă, iacă ce ne-a zis boierul să ghicim; căci de unde nu, ne va sta capul unde ne stau tălpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri și, după ce mai cugetă ea ce mai cugetă, se apropie de tată-său și îi zise:

- Ia lasă, tată, nu mai fi așa de mâhnit. Nu ne lasă Dumnezeu pe noi să pierim. Când te vei duce la boierul să-i dai răspuns, ți-o spune și eu ceva. Și poate că va da Dumnezeu să scapi cu față curată dinaintea lui.

Săracul păru a se mângâia oarecum; dară numai inima lui știa. Nu voia, vezi, săși mai mâhnească și copiii.

În dimineața când fu a se înfățișa la boierul ca să-i ghicească întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să răspundă. Săracul se arăta a fi mulțumit, dară se îndoia.

Se înfățișă înaintea boierului. Bogătașul, mândru și cu pieptul deschis; săracul umilit și strâns la piept de sta să-i crape sumanul cel zdrențuit de pe dânsul.

Boierul întrebă pe bogătaș:

- Ei, bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătașul răspunse cu coraj:

- Apoi de, cucoane, ce să fie mai gras decât porcul meu din ogradă, care are grăsimea pe el de o palmă de groasă.

- Minciuni spui, răspunse boierul.

Și întrebând și pe săracul, el răspunse cu sfială:

- Apoi de, cucoane, eu zic cu mintea mea a proastă că pământul să fie mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătățile pe cari le avem.

- Așa este, răspunse boierul.

Acum zise bogătașului iară:

- Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

- Armăsarul meu, cucoane, răspunse bogătașul, că aleargă peste văi și dealuri, când îi dau drumul, de nu-i vezi copitele.

- Apoi de, cucoane, capul meu nu mă duce așa departe, fără decât dau cu socoteală că nimic nu aleargă așa de iute ca gândul, răspunse și săracul.

- Tu ai dreptate. Cela aiurează.

În cele din urmă, mai întrebă o dată pe bogătaș:

- Ce este mai bun pe lumea asta?

- Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă a măriei tale.

- Eu, boierule, cu prostia mea mă duc gândul să crez că nimic nu e mai bun pe lumea asta ca Dumnezeu, care ne suferă pe lume cu toate răutățile noastre.

- Adevărat, așa este, zise boierul.

Și, întorcându-se către bogătaș, adăogă:

- Ieși afară, țăran viclean și mojic ce ești, sau pui acum de-ți trage la tălpi atâta cât nu poți duce.

Bogătașul ieși cu coada între picioare.

Și chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu un grai blajin:

- Spune-mi, bre, omule, cine te-a învățat pe tine să răspunzi așa de potrivit, căci din capul tău ăla secu nu crez să fi ieșit așa cuvinte înțelepte.

Bietul sărac se cam codea. Nu-i venea să spuie drept, de teamă să nu pățească ceva. Dară dacă se văzu încolțit, spuse tot adevărul precum era.

Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusința fetei săracului, îi porunci ca a doua zi să vie cu fata la curtea boierească. Ea să fie nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum auzi săracul unele ca acestea, începu a se boci și a se văicăra, de nu-ți venea să-l mai auzi, și se întoarse la ai săi.

Fata cea mare, când auzi cele ce îi spuse:

- Nu te teme, tătucă, îi zise ea, că-i viu eu lui de hac! Numai să-mi cauți două mâțe.

Cum se făcu dimineață, fata aruncă pe dânsa un volog (plasă), luă mâțele la subțiori, încălecă pe un țap și plecă la curtea boierească.

Mergând astfel pe drum, ea nu era nici călare, nici pe jos, căci îi da de pământ când un picior, când altul, țapul fiind pitic; umbla ni pe drum, ni pe lângă drum, căci țapul nu ținea drumul drept. Aci trecea pe lângă câte un gard să apuce câte vrun lăstar de la vrun pomișor; aci trecea de cealaltă parte. Nu era nici îmbrăcată, nici dezbrăcată cu vologul aruncat pe dânsa.

Și așa, cu chiu cu vai, ajunse la curtea boierească. Când o văzură boierul și oamenii curții, venind așa, încremeniră. Boierul, vezi, nu voia să se dea rămas, și porunci să dea drumul la doi zăvozi ce-i ținea la curte în lanț. Aceștia, cum văzură alaiul cu care venea fata săracului, se repeziră la dânsa, dară ea dete drumul îndată mâțelor și zăvozii se luară după dânsa, iară fata săracului ajunse la scara boierească așa precum îi poruncise boierul.

Văzând și această iscusință a fetei, boierul n-avu încotro și fu nevoit s-o priimească. Atunci porunci să o fereduiască (să o îmbăieze), o îmbracă cu niște haine ca de mireasă și hotărî să o dea după un fecior ce-l avea boierul pe lângă dânsul, care îl slujea cu credință.

După ce o văzu boierul curățită și ferchezuită ca o mireasă, și cum avea și ea pe vino-încoace, i se păru mai frumoasă de cum era atunci; ce-i abătu lui, că pofți să o aibă el de nevastă, mai cu seamă că era burlac, și se cunună cu dânsa. Mai-nainte de a se cununa, boierul zise dânzei:

- Eu te iau de soție; dară să știi că tu n-ai voie să judeci niciodată fără de mine.

Ea priimi.

După ce trecu cât trecu de la cununia lor, boierul se duse o dată în treaba lui pe moșie. În lipsa lui veniră doi țărani cu o prigonire la curte. Aflând că boierul nu este acasă, și văzând pe cuconița într-un cerdac, ei începură să se jeluiască la dânsa. Ea asculta și tăcea.

Unul zise:

- Aveam să mă duc până în cutare loc, însă o roată de la căruță mi se stricase. Nu-mi puteam înhăma iapa la căruța cu trei roate, mai cu seamă că era a fâta. Atunci m-am rugat de vecinul meu, ăsta care e de față, să-mi împrumute el o roată. El, ce e drept, aseară mi-a împrumutat roata ce i-am cerut, cu gând ca azi până în ziuă să mă duc la treaba mea. Când, ce să vedeți, cinstiți boieri? Astă-noapte mi-a fâtat iapa un mânz.

Țăranul cel cu roata îi tăie cuvântul și zise și el:

- Nu-l credeți, cucoană, să vă ție Dumnezeu! Roata mea a fâtat mânzul.

Cucoana asculta din cerdac și tăcea.

Țăranii așteptară ce mai așteptară și, dacă văzură că cucoana nu le face nici o judecată, întrebară:

- Da' unde-i dus boierul, cucoană?

- Ia, s-a dus, răspunse ea, să vază un lac de mălai ce-l avem pe marginea unui iaz, că în toate nopțile ies broaștele dintr-însul și mănâncă mălaiul.

Țăranii se uitară lung și plecară. Ajungând la poarta ogrăzii boierești, ei începură a se întreba unul pe altul:

- Ca ce fel de vorbă fu aia a cucoanei, mă, nea ăsta?

Cum se poate broaștele să mănânce mălaiul?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întoarseră să întrebe pe cucoană ce vorbă fu aia.

Daca veniră dinaintea cerdacului iară, prinseră a întreba:

- Da' bine, cucoană, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus-o? Poate-se ca broaștele să mănânce mălaiul?

- Nu știu daca broaștele poate să mănânce mălai, au ba, răspunse cucoana; dară știu că roata nu poate să fete mânji.

Tocmai atuncea își veniră și țărani de acasă. Acum înțeleseră șiritenia vorbei cucoanei, se mirară de atâta înțelepciune și se împăcară cum știură ei mai bine.

Viind și boierul acasă, întrebă:

- Cine a mai fost p-aici în lipsa mea? Ce s-a mai petrecut?

- Ce să fie? răspunse ea. Iaca, iaca cine a venit și iacă ce s-a întâmplat cu ei, și ce le-am zis eu.

Boierul, cum auzi, îi zise:

- Fiindcă ai călcat făgăduiala și ai judecat fără mine, nu mai putem trăi amândoi. Ia-ți ce poștești de la mine și ce-ți este mai drag în casa mea, și să te duci la tatătau acasă.

Cucoana zise:

- Vorbele tale, bărbate, sunt sfinte pentru mine, pentru că de aceea bărbatul este bărbat. Nu sunt vinovată întru nimic, căci n-am judecat pe acei jeluitori, ci le-am spus numai unde este stăpânul lor. Dar daca d-ta găsești cu cale să mă gonești, eu mă supun fără să cârtesc și-ți mulțumesc încă din adâncul sufletului pentru bunătatea ce ai de a mă lăsa să-mi ales ce mi-e mai drag din casa dumatăle. Un lucru te mai rog: fiindcă mă gonești, lasă-mă să mă mai veselesc o dată și eu în casa domnului meu și bărbat. Dă o masă și cheamă pe prietenii noștri și cunoscuți să petrecem împreună și să ne chefuim pentru cea din urmă oară.

Boierul se înduplecă și porunci de făcu o masă d-alea înfricoșatele, unde chemă prietenii și pe cei mai de aproape ai lor. Șezură, se înveseliră și se chefuiră cât le cerură inima. Cucoana însă tot îndesa paharele boierului și el tot bea. Și(-i) mai dete unul, și încă unul, până îl făcu cuc. Se îmbătă boierul de se coclise turtă. Atunci și cucoana îl ia frumușel la spinare, fără să mai simță boierul ceva și-l duse la tat-său acasă, unde îl puse pe cuptor de dormi până se trezi.

A doua zi, când se deșteptă, boierul, văzându-se în astfel de hal, întrebă unde se află.

Cucoana îi răspunse:

- La tata acasă. Când m-ai gonit de la d-ta, mi-ai dat voie să iau din casa dumatăle ce mi-o fi mai drag. Acea am și făcut. Nimic nu mi-a fost mai drag decât bărbatul. Nu crez să mă ții de rău pentru că mi l-am luat.

Când auzi boierul asemenea vorbe cu noimă, se gândi ce se gândi, apoi răspunse:

- Aidem, nevastă, acasă, și să trăim ca în sân de rai; acum pricep eu ce odor de femei am dobândit.

Și m-am suit pe o șea

Și am spus-o așa.

M-am suit pe o roată

Și am spus-o toată.

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

Barbu Ștefănescu Delavrancea (n. 11 aprilie 1858, București; † 29 aprilie 1918, Iași) a fost un scriitor, orator și avocat român, Membru al Academiei Române și primar al Capitalei. Este tatăl pianistei și scriitoarei Cella Delavrancea, precum și al arhitectei Henrieta (Riri) Delavrancea, una dintre primele femei-arhitect din România.

Bunicul

Barbu Ștefănescu Delavrancea

Se scutură din salcâmi o ploaie de miresme.

Bunicul stă pe prispă. Se gândește. La ce se gândește? La nimic. Înnumără florile care cad. Se uită-n fundul grădinii. Se scarpină-n cap. Iar înnumără florile scuturate de adiere.

Pletele lui albe și crețe parcă sunt niște ciorchini de flori albe; sprincenele, mustățile, barba... peste toate au nins anii mulți și grei.

Numai ochii bunicului au rămas ca odinioară: blânzi și mângâietori.

Cine trânti poarta?

- Credeam că s-a umflat vântul... o, bată-vă norocul, cocoșeii moșului!

Un băietan ș-o fetiță, roșii și bucalai, sărutară mânele lui "tata-moșu".

- "Tată-moșule, zise fetița, de ce zboară păsările?"

- Fincă au aripi, răspuse bătrânul sorbind-o din ochi.

- Poi, rațele n-au aripi? de ce nu zboară?

- Zboară, zise băiatul, dar pe jos.

Bătrânul coprinse într-o mână pe fată și în cealaltă pe băiat.

- O, voinicii moșului!...

Și zâmbi pe sub mustăți, și-i privi cu atâta dragoste, că ochii lui era numai lumină și binecuvântare.

- Tată-moșule, da' cocorii un' se duc când se duc?

- În țara cocorilor.

- În țara cocorilor?

- Da.

- Dar rândunelile un'se duc când se duc?

- În țara rândunelilor.

- În țara rândunelilor?

- Da.

- Tată-moșule, aș vrea să-mi crească și mie aripi și să zbor sus de tot, până în slava cerului, zise băiatul netezindu-i barba.

- Dacă ți-o crește ție aripi, zise fata, mie să-mi prinzi o presură și un sticlete.

- Da... hâ... hâ... poi ce fel... și mie?

Fata se întristă.

Bătrânul o mângâie și zise băiatului:

- Bine, să prinzi și pentru tine, să prinzi și pentru ea.

- Ție două și mie două... nu e-așa, tată-moșule?

- Firește, ție două, lui două și mie una.

- Vrei și tu, tată-moșule? întrebă băiatul cu mândrie.

- Cum de nu?! Mie un scatiu.

Ce fericiți sunt!

Băiatul încălecă pe un genuchi și fata pe altul. Bunicul îi joacă. Copiii bat în palme. Bunicul le cântă "*Măi cazace, căzăcele, ce cați noaptea prin argele*"...

O femeie uscățivă intră pe poartă cu două doniți de apă. Copii tăcură din râs și bunicul din cântec.

E muma lor și fata lui.

Cum îl văzu, începu:

- I... tată, și d-ta... iar îi răzgâi... o să ți să suie în cap...

Bunicul ridică mâna în sus, aducând deștele ca un preot care binecuvintează, și zise prelung:

- Lăsați pe copii să vie la mine!

- Biiine, tată, biiine... dar știi... o, bată-i focul de copii!...

Femeia intră în casă.

- Să-i bată norocul și sănătatea, șopti moșul ca și cum ar fi muștrat pe cineva, și sărută în creștetul capului și pe unul, și pe altul.

Și iar începu râsul, și jocul, și cântecul.

Se osteni bunicul. Stătu din joc. Copiii începură să-l mângâie.

Din vorbă în vorbă, copiii se făcură stăpâni pe obrajii bunicului.

- Partea asta este a mea.

- Și partea asta, a mea!

- Mustața asta este a mea.

- Și asta, a mea!

La barbă se-ncurcă. Bunicul îi împacă, zicându-le:

- Pe din două.

Și copii o și dăspică, cam repede, că bătrânul strânse din ochi.

- Jumătate mie.

- Și jumătate mie.

Și după ce o împărțiră frățeste, începu lauda.

Băiatul:

- Mustața mea e mai lungă.

Fata:

- Ba a mea e mai lungă!

Și băiatul întinse d-o mustață și fata de alta, ba *a lui*, ba *a ei* să fie mai lungă.

Pe bunic îl trecură lacrămile, dar tăcu și-i împacă zicându-le:

- Amândouă sunt dopotrivă.

- Ș-a mea, ș-a ei!

- Ș-a mea, ș-a lui!

La obraji cearta se aprinse mai tare.

- Partea mea e mai frumoasă.

- Ba a mea, că e mai albă!

Bunicul zâmbi.

- Ba a mea, că e mai caldă!

- Ba a mea, că e mai dulce!

- Ba a mea, că nu e ca a ta!

- Ba a mea, că are un ochi mai verde!

- Ba a mea, că are un ochi și mai verde!

Bunicul abia se ținea de răs.

- Ba a mea!

- Ba a mea!

Și băiatul, înfuriindu-se, trase o palmă în partea fetei.

Fata țipă, sări de pe genuchiul bătrânului, se repezi și trase o palmă în partea băiatului.

Băiatul, cu lacrămile în ochi, sărută partea lui, și fata, suspinând pe a ei.

Mama lor ieși pe ușe și întrebă restit:

- Ce e asta, vermi neadormiți!

Obrajii bunicului erau roșii și calzi. Și surâzând fericit, răspunse fie-sei:

- Lăsați pe copii să vie la mine!

Neghiniță

Barbu Ștefănescu Delavrancea

A fost odată o babă, bătrână, bătrână. Abia zărea de bătrână ce era. Și mâinile îi umblau la ciorap, iar în gândul ei se ruga la Dumnezeu s-o dăruiască cu un copil, că n-avea decât pe unchiașul ei. Și unchiașul, ba la pădure, ba la arie, ba la târg, iar baba sta singură cuc, că toată ziua i-ar fi țuiut tăcerea în fundul urechilor dacă n-ar fi strănunat și n-ar fi tușit câteodată. Ba uneori, ca să-și mai ție de urât, tot ea vorbea și tot ea răspundea. Și râdea ea de ea, ca și cum ar fi râs ea de altcineva, înșirând ochiurile pe cârlige.

— Ei, ei, ce n-ar plăti un flăcău la bătrânțele noastre!

— Cât, de? cât?

— Ihi, ihi, mult de tot!

— Adică ce, nu te-ai mulțumi și c-o fată mare?

— Ba, ce să zic, bine ar fi și-o fată...

— Da, dar la fată vrea zestre.

— S-ar găsi, că eu și unchiașul avem ce ne trebuie și nu ne trebuie mult, trei coți de pânză albă și câte un coșciug; iar boii moșului, iar plugul moșului, iar casa moșului și a babei, toate ar fi ale fetei.

— Bine, mătușă, bine, da' de unde și fată? Tu nu știi că copacii uscați nu mai dau de la rădăcină?

Și bătrâna începu să râdă și să ofteze: "hi, hi, hi, ooof, of!"

— Ei, toate se întorc, și apele se întorc de la Dumnezeu, numai tinerețile ba. Ce nu e la timp nu mai e niciodată. M-aș mulțumi eu și pe un prichindel de băiat.

— Ba te-ai mulțumi și pe-o codană. Tu să-nșiri, și ea să deșire, tu să cerni, și ea să risipească, tu să pui de mămăligă, și ea să răstoarne căldarea pe foc.

— Dacă e pe-așa, m-aș mulțumi și pe-un copil cât ghemul, numai s-aud în casă "mamă", că mult e pustiu când ușa se închide peste doi bătrâni.

— Da' dacă ar fi mai mic?

— Fie și mai mic. Și bătrâna începu să râdă.

— Ce neroadă!

— Ba neroadă, nu glumă!

— Dar dacă ar fi cât un bob de mazăre? Și tocmai când da bătrâna capul peste cap de răs, odată tresări că, de după ușă, se-auzi un glas ascuțit și înțepat:

— Dar dacă ar fi cât o neghiniță? Bătrâna se uită, se uită și începu să se închine.

— Bine, bine, zise același glas, văd eu că nu-ți trebuie copii... Baba își luă inima în dinți și zise:

— Ba-mi trebuie... da' unde ești... cine ești?

— Cine sunt? *Neghiniță*, gândul lumii. De mic ce sunt, pătrund în urechile oamenilor și-i ascult cum gândesc. Adineauri eram în urechea ta a dreaptă, apoi am trecut în a stângă, ș-am răs de m-am prăpădit când am văzut ce-ți trec prin minte...

— Ei, aș! Ce mi-a trecut? Nimic!

— Nu e adevărat, răspunse *Neghiniță* râzând, omul spune mai puțin decât gândește. Dacă nu-ți șopteam eu că copacul uscat nu mai dă de la rădăcină, cine știe ce-ai mai fi spus...

Baba se făcu ca para focului.

— Zău așa... nu te rușina, mamă, nu zău... Așa e omul. Când e mic face nebunii fiindcă e mic; când e la tinerețe face nebunii fiindcă e tânăr, iar la bătrânețe se gândește la nebunii fiindcă nu le poate face...

Bătrâna pierdu sfiala și răbdarea și se răsti cât putu:

— *Neghiniță*, ci tacă-ți gura și vin să te văd! Și pe loc se-auzi un țâșt ca de lăcustă și un bâzâit ca de albină. Bătrâna simți pe mână o picătura caldă.

— Iacătă-mă și pe mine!... Biata femeie facu niște ochi mari cât toate zilele și se miră toată de ce văzu pe mână, că cerul de i s-ar fi deschis nu s-ar fi minunat mai mult.

Neghiniță era frumos ca o piatră scumpă; și era mic cât o neghină; și avea niște ochișori ca două scântei albastre, și niște mâini și piciorușe ca niște firișoare de păiajen.

Bătrâna dădu să-l sărute. *Neghiniță*, țâști pe nas, țâști iar pe mână!

- Încet, mamă, încet, că mă strivești, zise Neghiniță.
- Să te sărut, că-mi umpluși casa cu dragoste când îmi ziseși *mamă*.
- Încet, să nu mă sorbi. Îl sărută.
- Cum mănânci tu, Neghiniță al maicăi?
- Eu? Eu mă satur din fum. Până acum am mâncat la mese împărătești fără să știe nimeni.

Și ce-am mai răs când ceilalți tremurau înaintea împăraților, iar eu mă plimbam prin urechile lor și le aflam gândul.

— Bine o fi de ei, Neghiniță mamă...

— Aș, binele focului! Săracii mor de foame, iar ei mor de mâncare. De săraci e rău că n-au cui să poruncească, și de ei e rău că trebuie să poruncească la mulți. Pe ceilalți oameni când îi minți te iau de guler și te judecă judecată dreaptă; pe ei îi minți și dau din cap; ba și mai și: ei știu că-i minți, și tac, și înghit, și n-au ce face, ca să nu se strice trebile împărăției.

— Da! bine, Neghiniță, ție-ți trebuie un an ca să umbli cât altul umblă într-o zi.

— Da? Ei, nu e așa deloc. Eu mă las pe-o adiere și plutesc ca pe apă, și mă mlădii pe apa vântului ca pe valurile mării. Ba uneori întrec rândunelele ca o săgeată de argint.

— Ce bucurie pe unchiașul meu, zise bătrâna, când o afla că are și el un copil. Deseară o să se îmbete de bucurie.

— Ba e vorbă, răspuse Neghinită, eu vreau să văd pe tata acuși-acușic!

Și bătrâna, când auzi cuvântul *tată*, se bucură de bucuria moșului și îi zise:

— Aria moșului este cât vezi cu ochiul de departe, pusă pe-un deal mare și întins. Unde-i vedea șase cai murgi treierând grâu, acolo să te oprești, că dai peste unchiașul babei.

— Iată, plec. Cum îi deschise ușa, Neghiniță se aruncă, cu mâinile întinse și cu piciorușele deschise, într-o undă de adiere. Și se făcu nevăzut, ca un strop de lumină.

Pe drum întâlni o cireadă de vaci. De minunici ce era, se dete afund într-o urmă de vacă și începu să strige:

— Măi văcari, măi, veniți de mă scoateți din inima pământului, că vă fac pe voia gândului!

Văcarii se luară după glas, până deteră peste Neghiniță. Unul, mai rău și mai prost dintre ei, vru să-l strivească și-și repezi călcâiul din băierile inimii. Neghiniță țâști, și sări alături, iar văcarul, lovind cu sete pământul, își scrinti piciorul și începu să se vaiete. Ceilalți începură cu măciuca și, cum izbeau, rămâneau cu jumătatea în mână, iar ailaltă se ducea zbârnâind.

— Să nu vă păziți vacile, cum vă păziți mințile. Cruce lată, minte întunecată, urechi de văcar, urechi de măgar! le zise Neghiniță, și se dădu vântului.

Ajunse la unchiaș. I se sui pe nas, ca să-l vadă mai bine. Unchiașul se bucură, dar nu ca baba, iar Neghiniță se întristă. Dar ca să se-arate grozav, zise unchiașului:

— Nu căta că-s mititel. Calul nu e mai mare ca copilul? și-l încălecă copilul. Bivolul nu e mai mare ca omul? și-l înjugă omul. Munții nu-s mai mari ca oile? și-i pasc turmele. Pământul nu e mai mare ca fierul plugului? și-l despică fierul plugului. Codrul nu e mai mare ca un topor? și-l culcă toporul la pământ. Tu nu ești mai mare ca mine? și te-au ostenit murgii în arie. Ia să vezi cum îi dau eu la arie, fără bici, fără nimic.

Unchiașul, minunat, îl duse la arie. Cum ajunse, Neghiniță sări pe-un cal și începu să strige: "Hi, hăi, hi, hăi!" Ciupește pe unul, ciupește pe altul, caii începură să fugă, dar ce fugă, parc-ar fi avut douăzeci de bice pe șalele lor. Și cum se crucea moșul, iată și un negustor care trecea la scaunul împărăției.

— Moșule, îi zise negustorul, cine mână caii așa de grozav, că eu aud "hi-hăi, hi-hăi" și nu văd pe nimeni!"

— Ei, tată, răspunse bătrânul, m-a dăruit Dumnezeu cu un copil ca o neghină, da' cu mintea cât zece ca mine și ca d-ta.

Neghiniță opri caii și sări în palma unchiașului. Cum îl văzu negustorul, se gândi să ducă împăratului așa minune.

— Moșule, zise negustorul, îți dau o pungă de bani pe el. Neghiniță, sfâr, în urechea moșului și îi șopti ce să vorbească. Și moșul zise, crezând că de la el zice:

— Tu, care vinzi și cumperi, ai cumpărat vreun suflet pe-o pungă de bani?

— Îți dau... două. Și iar moșul, după Neghiniță:

— Două pungi... pentru un suflet?

— Îți dau... zece. Moșul îngălbeni și zise, iar după șoapta lui Neghiniță:

— Sufletele se dăruiesc Domnului și se vând Necuratului.

— Îți dau... douăzeci! Și moșul, călcând în gura lăcomiei, tăcu, cu toate șoaptele bietului Neghiniță.

Neghiniță văzu lăcomia, da' tot el șopti moșului:: "Fie!" Și moșul zise:

— Fie! Bătu palmă în palmă cu negustorul. Tocmeala se făcuse. Negustorul plăti și luă pe Neghiniță, vândut de bunăvoie. Negustorul plecă. Neghiniță strigă moșului:

— Moșule, moșule, ai fost să n-ai copii, iar biată babă, da!

Împăratul era la mare și la greu sfat cu toți cărturarii, că bântuia seceta și molima. Și dacă negustorul îi spuse că are un copil ca o neghiniță, împăratul rămase înmărmurit, învățații împărăției căscură ochii mari și se traseră de bărbile lungi.

— Nu se poate, măria-ta, așa ceva nu scrie la carte.

— Ba se poate, zise Neghiniță, sărind pe masa sfatului, că multe se pot și nu stau în cărți; și mult mai multe sunt altfel de cum sunt ticluite din condei. Și după ce se minunară cât se minunară, începu sfatul. Neghiniță se sui pe mâna împăratului, pe umăr, apoi în creștetul capului, și de-acolo zise răsând:

— Învață, măria-ta, că cei mai mici sunt cei mai mari. Împăratul, cam de voie, cam de nevoie, răspunse:

— Așa e, Neghiniță, așa e. Iar cărturarii își deteră ghies pe sub masă și plecară ochii în jos. Împăratul porunci să-i toarne lui Neghiniță o casă cu zece caturi, cât o nucă de mare, toată din aur-lamur și împodobită cu pietre scumpe.

Neghiniță rămase la sfat și se pierdu din ochii tuturor, numai ca să se ție de năzdrăvăni. Și, încet-încet, pâși-pâși, până intră în urechea învățatului care căuta în stele cu ocheanele. Acolo ascultă ce ascultă, și înțelese că acest vestit cărturar, în loc să se gândească la sfat, se gândea că împăratul are nasul cam mare. Se duse binișor și intră în urechea cărturarului care zicea că știe mărtunțiile omului și leacurile bolilor. Țsta se gândea nu la sfat, ci că-i plăcea inelul împăratului. Așa află, pe rând, că unul se gândea la o cucoană frumoasă, că altul se gândea cam ce lingușeală să cârpească împăratului, altul că ce n-ar da el pentru o sticlă de vin, altul că bine e să fii împărat, altul că împăratul e om ca toți oamenii, numai unul, cu fruntea cât toate zilele, asculta cuvintele și întrebările împăratului.

Neghiniță, cum află gândul tuturor, zbughi în urechea împăratului și îi șopti tot, din fir până în ață. Împăratul, crezând că singur, el de la el, a citit în mintea lor, se mânie foc și le zise:

— Ei, tu, care cați în stele, ți-ai făcut ochii ochean și-mi vezi nasul cât un buștean. Astfel ți-e gândul la sfatul domnesc?

Cărturarul se cutremură și dădu în genunchi, cerând iertare.

— Tu, se răsti împăratul către doctor, dacă ai avea inelul meu, ai omorî mai puțini oameni?

Doctorul se cutremură și dădu și el în genunchi.

— Tu, zise împăratul necăjit ălorlalți, te gândești la secături și nu vezi că ești cu un picior în groapă; tu îți pregătești limba ca să mă minți; tu crezi că într-o sticlă cu vin este mai mult duh decât în capul meu; tu nu știi că un învățat pe scaunul domniei ar face mai multe boroboate ca un neghiob; tu te

pricepi că împăratul e om ca toți oamenii, da' nu te gândești că învățații sunt ca neoamenii; iar tu abia te ții să nu caști o gură cât să înghiți împărăția toată; numai ție ți-e mintea la sfatul domnesc.

Cu toții căzură în genunchi.

— Acum ce să le fac, zise împăratul mânios, să le tai capul? Cărturarii muriră și înviară, iar Neghiniță, care se suise în creștetul împăratului:

— Ferit-a Dumnezeu, măria-ta, fără învățați cine să mintă lumea?

— Să nu fie decât adevărul pe lume!

— Ferit-a Dumnezeu! Ce-ai face chiar măria-ta fără minciună? Apoi măria-ta ți-ai făcut socoteala vieții? Mai multe ceasuri ai mâncat, ai dormit, ai vânat, ți-ai socotit cazanele cu bani, ai petrecut, ba cu luminăția-sa împărăteasa, ba și fără ea, decât te-ai necăjit cu trebile și cu nevoile împărăției. Cum ai sta măria-ta pe scaunul lumii când lumea ar afla adevărul?

Împăratul zâmbi, cu ciudă, nu e vorbă, dar zâmbi ca să dreagă treaba și îi iertă pe toți. Văzând însă că cel din urmă cărturar, care se gândise la sfat, tremura mereu, îi zise:

— Ei, dar tu, cel mai cuminte, de ce tremuri?

— Măria-ta, zise bietul bătrân, mai bine să spun și eu decât să aflî măria-ta. Iată, socotesc că nu știu nimic și tot mă gândesc că mi-e leafa prea mică.

Împăratul râse cu poftă și-i făgădui o leafă mai mare, apoi sparse sfatul cărturarilor și plecă cu Neghiniță în creștetul capului, nedomirit de cum ghicise gândurile tuturor.

Împărăteasa și cuconii ei, văzând pe Neghiniță, se minunară, dar, când aflară că împăratul, la vreme de bătrânețe, ghicește gândurile oamenilor, se cruciră și tot nu le venea să creadă.

— Împărate, zise împărăteasa, zău așa, ghicește-mi și mie un gând.

— Să vedem, răspunse împăratul. Împărăteasa se gândi și începu să râdă... Neghiniță o zbughise în urechea împărătesei și-i aflase gândul: "Că ce bine-ar fi să mai fie o dată împăratul tânăr!" Și într-o clipă intră în urechea dreaptă a împăratului, și șopa-șopa-șopa. Împăratul — pace! Împărăteasa râdea și zicea:

— Vezi că nu ghicești? vezi? Pasămite, împăratul era cam tare de urechea dreaptă. Neghiniță înțelese, și țâști în urechea stângă, și iar șopa-șopa.

Împăratul se luminează la față, dădu din cap, râse cu hohote și zise:

— Ei... împărăteasă, împărăteasă... da' tot muiere! De, bine te gândiși tu, da' nu se poate...

Împărăteasa se rușină, plecă ochii în jos și se gândi: "Dar dacă o ghici și la ce m-oi fi gândit înainte, intru în pământ! De câte ori n-am dat dracului sfaturile împărăției când nu se mai isprăveau până după miezul nopții."

În sfârșit, ce-i veni lui Neghiniță, vru să rîdă și de împărat; și își zise într-o bună dimineață: "Vezi ce e omul! Spune-i orice, spune-i mereu același lucru... omul crede, că omul e prost. Ce nu crede întâi crede mai pe urmă. Am să-i fac una și bună împăratului, să-l las fără sfetnicii cei credincioși și să-l încurc cu nebunii."

Împăratul, de umbla în fruntea oștilor, de sta la sfat mare, de se culca, de se scula, de mânca, de-și mîngâia cuconii, un gând nu-l mai slăbea: "Nu vezi, omule de Dumnezeu, că ți-au îmbătrânit sfetnicii și împărăția merge rău?"

Pasămite, Neghiniță îi intrase într-o ureche. Azi așa, mâine așa, până nu mai avu încotro. Sparse sfatul cel vechi și chemă altul nou.

Tot unu și unu!

Cum veniră, cum aruncară pe bietul împărat din scaunul neamului lui...

— Acu să-l vedem! zise împielitatul de Neghiniță. Împăratul ieși plîngând din cetate. Neghiniță, sus pe umărul lui.

— De ce plîngi, măria-ta? ține-ți firea, nu fi muiere.

— Ei, ei, Neghiniță, cum să nu plîng?! Unde mi-e toiagul împărătesc?

— Ci taci, măria-ta! Ia taie un corn și fă-ți, colea, o cărjă. Buzduganul e greu la bătrînețe, te doboară. Cărja te sprijină.

— Ei, ei, Neghiniță, unde mi-e scaunul împărătesc pe care au stat atâția moși-strămoși ai mei?

— Ci taci, măria-ta! Întinde-te colea, pe fânul înflorit și moale, și să-mi spui drept care e mai dulce la oase? Scaunul cu scumpetea, sau fânul cu frumusețea?

— I, i, Neghiniță, unde mi-e coroana cu stemele și cu luminile?

— Ci taci, măria-ta! Pune foaie lată de lipan pe deasupra pletelor albe și spune-mi drept, care e mai ușoară, coroana cu grijile sau lipanul cu umbrele?

— Așa o fi, Neghiniță, mai zise împăratul, oftând tocmai din băierile inimii, așa o fi, se potrivește ș-așa, fiindcă știi tu să le potrivești, dar când mă gândesc în ce slavă eram ieri... îmi vine să scald tot pământul cu lacrimile mele!

— Ci taci, măria-ta! Adică ce slăvire? Toată viața, ba războaie, ba sfaturi, ba taie capul unuia, ba întinde la bice pe altul, ba citește jalbele, ba ascultă păsurile, ba câte și mai câte, și mai multe fără să vrei de câte pe vrute. Mărire să fi fost asta? Dar ia gîndește-te măria-ta că un supus era supusul măriei-tale ș-avea un stăpîn, iar măria-ta, purtând grija tuturor, erai sluga tuturor. Vezi, de-aia măria-ta ai fost cel mai slugă, cel mai nevolnic din toată împărăția. Curată socoteală: erai împărat, nu om; acum ești om, nu împărat. Și ești mai mare, că unde-ți spune gândul, acolo te duc picioarele. Ș-apoi, cine

știe? Socotești măria-ta că boierii pot ceva fără prostime? Să ceară prostimea pe vechiul lor împărat... și să vezi măria-ta...

Se mai îmbună împăratul la cuvântul lui Neghiniță și se duse, în cruciș și în curmeziș, în toată împărăția, c-o foaie de lipan pe cap și sprijinit pe-o cârjă de corn. Și de ce vedea se minuna și întreba pe Neghiniță:

- Neghiniță, de ce-l bat pe ăla, de răcnește ca din gură de șarpe?
 - Fiindcă împăratul e surd și n-aude, răspunse Neghiniță.
 - Neghiniță, de ce-or fi atâția oameni goi și desculți?
 - Fiindcă împăratul e orb și nu vede.
 - Neghiniță, de ce bătrânul ăla s-o fi muncind să roadă în gingii o cojiță uscată?
 - Fiindcă împăratul mănâncă prea mult.
 - Neghiniță, de ce-o munci unii și noaptea, de dau pe brânci?
 - Ca să doarmă împăratul și ziua, de i-o veni poftă.
 - Neghiniță, atunci de ce să vie pe scaunul meu un împărat și surd, și orb, și lacom, și somnoros?
 - Ei, poi, înainte de-a fi împărat, vedea, auzea, muncea, cumpătat la mâncare și la băutură.
- Bietul pribeag stătu pe gânduri, în mijlocul unui oraș mare, mare și zise:
- I, i, Neghiniță, mult cuvânt ai! Acum s-ajung împărat, și așa ști eu să fac cum e bine.

Și, ca din senin, abia sfârșise vorba de pe urmă, ș-auzi o gălăgie, un vaiet, o duditură, că parcă se cutremura pământul. Când colo, ce să fie? Ștafetă mare. Niște voinici, cu sulii lungi, aduceau vestea că norodul a băgat la dubă pe împăratul ăla nou, cu sftnici cu tot, și că cheamă iarăși pe adevăratul împărat. Cum auzi bătrânul, zise voinicilor:

- Stați, că eu sunt! Și-l cunoscără toți, și îi deteră în genunchi. Iar Neghiniță, de colo, de pe umăr:
- Măria-ta, mai vezi, mai auzi, ori ți s-a făcut foame și-ți vine să dormi?

La toate vine rândul, după cum se întoarce roata, că de-aia e roată, să se întoarcă, iar nu să stea locului. Și-i veni rândul și lui Neghiniță, gândul lumii.

Într-o zi vru să glumească cu împăratul, să mai facă vreo drăcie. Îi intră în urechea *dreaptă*, crezând că e în a *stângă*. Cu stânga n-auzea de loc. "Nu face nimic. Mi-e lene să mă mut, se gândi Neghiniță. În loc să șoptesc, voi striga." Și începu să strige din toate puterile în urechea cu care împăratul auzea de minune.

- Un împărat dacă n-a ști el de la el adevărul, nu-l mai află de la nimeni!

Împăratul, auzind acest glas tare în fundul urechii, îi zvâcni inima și-și trase o palma cât putu peste ureche, zicând:

— Iiiii, să știi că ce credeam eu că-mi trece prin minte era numai în ureche!

Și când își scutură urechea în podul palmei... Neghiniță cazul leșinat...

— Tu mi-ai fost? Tu m-ai făcut să cad din scaunul împărăției? Bine! Am eu ac de cojocul tău!

Împăratul, înfuriat, porunci să-l lege de gât cu un fir lung de mătase și-l coborî de-l înecă în puțul din curtea domnească.

Așa sfârși bietul Neghiniță.

IOAN SLAVICI

Ioan Slavici (n. 18 ianuarie 1848 la Șiria, județul Arad - d. 17 august 1925 la Crucea de Jos, în apropiere de Panciu, județul Vrancea) a fost un scriitor și jurnalist român. Debutază în *Convorbiri literare* (1871), cu comedia *Fata de birău*. Împreună cu Eminescu pune bazele Societății Academice Sociale Literare România Jună și organizează, în 1871, Serbarea de la Putna a Studențimii române din țară și din străinătate. La finele anului 1874, se stabilește la București, unde este secretar al Comisiei Colecției Hurmuzachi, profesor, apoi redactor la *Timpul*. Împreună cu I. L. Caragiale și G. Coșbuc, editează revista *Vatra*. În timpul primului război mondial, colaborează la ziarele *Ziua* și *Gazeta Bucureștilor*. Premiul Academiei Române (1903).

Doi feți cu stea în frunte

Ioan Slavici

A fost ce-a fost; dacă n-ar fi fost, nici nu s-ar povesti. A fost odată un împărat. Împăratul acesta stăpâna o lume întreagă, și în lumea asta era un păcurar bătrân și o păcurăriță, care aveau trei fete: Ana, Stana și Lăptița.

Ana, cea mai în vârstă dintre surori, era frumoasă, încât oile înce- tau a paște când o zăreau în mijlocul lor; Stana, cea mijlocie, era frumoasă, încât lupii păzeau turma când o vedeau pe dânsa stăpână; iară Lăptița, cea mai tânără soră, albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mieluşeilor, era frumoasă — mai frumoasă decât surorile sale împreună — frumoasă cum numai dânsa era.

Într-o zi de vară, când razele soarelui erau mai stâmpărate, cele trei surori se duseră ca să culeagă căpșune în marginea codrilor.

Pe când ele culegeau căpșunele, îndată se aude un șir de tropote, ca și când ar veni și s-ar apropia o ceată de călăreți. Era cine era: era tocmai feciorul împăratului, venind ca să meargă cu prietenii și cu curtenii săi la vânat.

Tot voinici frumoși, crescuți în șeile cailor, dar cel mai frumos și pe cel mai înfocat armăsar era... cine altul putea să fie?... Făt-Voinic, feciorul de împărat. Focul cailor se stâmpără în zărirea celor trei surori și călăreții deteră în pas mai încetișor, până ce, veniți și sosiți, se simțiră duși.

— Auzi tu, soră, grăi Ana către sora mijlocie, dacă m-ar lua pe mine, i-aș frământa o pâine din care mâncând s-ar simți ș-ar fi tot june și voinic, mai voinic decât toți voinicii din lume.

— Eu, zise Stana, dacă pe mine m-ar lua, i-aș toarce, țese și coase o cămașă pe care, îmbrăcând-o, s-ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără ca să se ude, trecând prin foc fără ca să se ardă.

— Iară eu, grăi Lăptița, cea mai tânără soră, dacă i-aș fi soție, i-aș face doi feți-frumoși, gemeni cu părul de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori.

Când trec pe lângă fete, voinicii, chiar și cei împărătești, văd cu ochii și ascultă cu urechile. Ascultând, ei auziră, auzind, înțeleseră, iar înțelegând, ei suciră frânele și săriră la fete.

— Sfântă-ți fie vorba și a mea să fii, soție de împărat! grăi feciorul de împărat ridicând la sine în șa pe Lăptița cu căpșune cu tot.

— Și tu a mea! grăi cel dintâi voinic către Stana, făcând și el precum a văzut pe stăpânul său.

— Și tu a mea! grăi al doilea în voinicie către Ana, ridicând-o și pe ea în șa.

Făcând așa, voinicii porniră spre curtea împărătească. În ziua următoare se făcură nunțile și apoi trei zile și trei nopți întreaga împărăție răsuna de veselia oaspeților...

Peste alte trei zile și trei nopți merse vestea în țară că Ana și-a făcut pâinea: a cules bobi, a măcinat, cernut, frământat și a copt pâinea precum a fost zis la culesul de căpșune.

Încă de trei ori câte trei zile și de trei ori câte trei nopți trecură și o nouă veste merse în țară, că Stana și-a făcut cămașa: a cules fire de in, le-a copt și melițat, a periat fuiorul, a tors firele, a țesut pânza și a cusut cămașa pe trupul soțului ei, precum a fost zis la culesul de căpșune.

Numai a Lăptiței vorbă nu s-a împilinit încă. Dar toate se fac nu-mai cu vremea.

Când se împlini de-a șaptea oară a șaptea zi, numărată de la cea de întâi zi de cununie, feciorul de împărat se arată înaintea voinicilor și celorlalți curteni ai săi cu fața veselă și cu vorba pe de sute și mii de ori mai blândă și mai îndurătoare decât până acuma, dând de știre că de aici înainte multă vreme n-are să mai iasă din curte, fiindcă-l poartă inima să stea zi și noapte lângă soția sa. Era adică să se întâmple — din îndurarea lui Dumnezeu — precum a grăit Lăptița la cules de căpșune... Și lumea, și țara, și întreaga împărăție se bucurau așteptând să se vadă ce nu s-a mai văzut încă.

Hei! dar multe se petrec în lume, și dintre multe, multe bune și rele multe!

S-a întâmplat adică, ca feciorul de împărat să aibă și o mamă vi-tregă, iară asta, o fată mare în păr, pe care a fost adus-o cu sine, având-o de la cel dintâi bărbat. Și apoi, vai și amar de acela ce cade în asemenea cuscrii!

După gândul vitregei era să fie ca fiica sa s-ajungă soție de împărat și stăpână peste împărăție, iară nu Lăptița, fata cea de păcurar.

Și acuma sârmana Lăptița avea să sufere pentru că n-a fost pe gândul vitregei, ci după voința lui Dumnezeu. Vezi! așa e lumea: chiar și acolo e rea unde o poartă gândul cel bun.

Era acuma în gândul vitregei ca întâmplându-se după cum a fost zis Lăptița, să facă pe lume să creadă și să creadă feciorul de împărat că nu e precum este și precum s-a zis.

Nu putea însă face nimic, fiindcă feciorul de împărat stătea de-a pururea, zi și noapte, lângă soția lui. Își puse dar de gând ca, cu una, cu două, cu vorbe și iscusințe, să-l urnească pe acesta, iară după aceea, rămânând Lăptița în grija ei, a ei să fie grija. Știa că nu-i va fi greu să afle cale și chip.

Cu una, cu două, feciorul de împărat nu se urnea însă din loc. Vorbele zburară în vânt și iscusințele rămaseră lucru fără treabă. Vremea trecea, ziua se apropia, era mâine-poimâne, și feciorul de împărat nu se depărta de lângă soția sa.

Când vitrega văzu că acuma nu e încotro, își puse piatră pe inimă și trimise carte, știre și veste la frate-său, a cărui împărăție era vecină, spuse cum și ce, și grăi două-trei vorbe, ca să vină cu oaste și voinici și să cheme pe feciorul de împărat la război.

Asta era una, bună și cea din urmă. Nici nu rămase în zadar.

Feciorul de împărat sări cuc de mânie când îi veni vestea că acum nu e bine, că iaca cum și ce, și cum că oștile vrăjmașilor sunt pe cale să vină, să intre și să fie precum de mult n-a mai fost... Bătaie adică, bătaie grozavă, bătaie între doi împărați!

Văzu și el că acuma nu e încotro, că n-are decât să facă ce e de făcut.

Așa sunt feciorii de împărat! Oricât de în drag și-ar păzi nevestele și oricât de-a dor ar aștepta să-și vadă feții, când aud de bătaie, li se zvârcolește inima în trup, li se frământă creierii în cap, li se împăienjenesc ochii... lasă nevastă și feți în grija Domnului și pornesc ca vântul la război.

Feciorul de împărat a pornit ca primejdia, s-a dus ca pedeapsa lui Dumnezeu, s-a bătut cum se bate, cum numai el se bate și, când în a treia zi au crăpat zorile, iarăși a fost la curtea împărătească, sosind cu inima stâmpărată prin luptă și cu ea plină de dor neastâmpărat să știe ce și cum, de când s-a dus!

Hei! dar ce-auzi? ce văzu? îmi vine nici să nu mai povestesc când văd atâta răutate, atâta suflet fără milă, și urâtă, și supărăcioasă, și grozavă treabă, încât nici nu se poate spune fără ca să răsufli o dată cu greu!

Adică a fost așa: în clipita când stelele se strâng pe cer, când feciorul de împărat era numai trei pași de la poarta curții, s-a întâmplat întocmai precum a fost zis Lăptița: doi feți-frumoși, feciori de împărat, unul ca altul, cu păr de aur și cu luceferi în frunte.

Dar era ca lumea să nu-i vadă. Vitrega, rea precum era în gândul ei, în pripă puse doi căței în locul copiilor, feți-frumoși, iar pe copiii cu părul de aur și cu steaua în frunte îi îngropă în colțul casei, tocmai la fereastra împăratului.

Când feciorul de împărat intră în casă și cercă s-audă și să vadă, n-auzi nimic, ci văzu numai pe cei doi cățeluși, pe care vitrega i-a fost pus în patul Lăptiței.

Multă vorbă nu se mai făcu. Feciorul de împărat văzu cu ochii, și asta era destul. Lăptița nu și-a ținut vorba, și acuma nu rămase decât să-și ajungă pedepsa.

Feciorul de împărat n-avu încotro, își călcă pe inimă și porunci să o îngroape în pământ până la sânișori, rămânând așa în ochii lumii, pentru ca să se știe ce e aceea când cineva cutează să înșele pe un fecior de împărat.

Într-altă zi, apoi, se făcu pe gândul vitregei. Feciorul de împărat se cunună a doua oară și iarăși răsunară veseliile de nuntă trei zile și trei nopți.

Hei! dar nu e darul lui Dumnezeu pe faptă nedreaptă! Cei doi feți-frumoși nu aflau odihnă în pământ. În locul în care erau îngropați crescură doi paltini frumoși. Când vitrega îi văzu crescând, porunci ca să-i stârpească din rădăcină.

— Lăsați-i să crească! porunci împăratul. Îmi plac aici la fereastră! Așa paltini n-am văzut încă.

Și apoi crescură paltinii, crescură cum alți paltini nu cresc: în fiecare zi un an, în fiecare noapte alt an, iară în crepetul zorilor, când se strâng stelele pe cer, trei ani într-o clipită. Când se împliniră trei zile și trei nopți, cei doi paltini erau mândri și nalți, ridicându-se cu crengile lor până la fereastra împăratului. Și apoi, când adia vântul și se mișcau frunzele, împăratul asculta, asculta zile întregi la șoptirea lor. Îi părea că aude un suspin neîncetat, ca o plângere pusă în vorbe neînțelese, pe care numai sufletul lui o simțea ca o simțire ascunsă și nepricepută, care ziua nu-i lăsa odihnă și care noaptea îl ținea treaz. Îl cuprindeau fiorii în auzul acestei șoptiri și totuși îi părea că n-ar putea să fie fără de ea.

Vitrega simți, însă, ce e și cum. Își puse de gând ca, cu orice preț, să stârpească paltinii. Era greu, dar mințile muieresti storc din piatră zăr. Vicleșugul muierilor dezbracă voinicii: ce puterea nu poate, poate dulceața vorbelor, și ce nici asta nu poate, pot lacrimile mincinoase.

Într-o dimineață împărăteasa se puse pe de marginea patului soțului ei și începu să-l ademenească cu dezmierdări și vorbe de dra- goste. Mult a ținut până la ruptul firului, dar în sfârșit... și împărații sunt tot oameni.

— Bine! grăi feciorul de împărat cam cu jumătate de gură. Să fie pe voia ta; să stârpim paltinii: dar din unul să facem un pat pentru mine, din altul un pat pentru tine.

Împărăteasa se mulțumi cu atâta. Paltinii fură tăiați, și nici nu se înnoptă bine până ce paturile erau făcute și puse în casa împăratului.

Când feciorul de împărat se culcă în patul nou, îi părea că se simte de o sută de ori mai greu decât până acuma și totuși află odihnă cum n-a mai aflat; iară împărăteasa i se părea că zace culcată pe spini și măracini, încât toată noaptea nu putu dormi.

După ce împăratul adormi, paturile începură să scârțâie. Și de aceste scârțâituri împărăteasa scotea un înțeles cunoscut; i se părea că aude vorbe pe care nimeni nu le pricepea decât numai dânsa.

— Ți-e greu, frățioare? întrebă unul dintre paturi.

— Ba! mie nu mi-e greu, răspunse patul pe care dormea împăratul, mi-e bine, căci pe mine zace iubitul meu tată!

— Mie mi-e greu, zise cellalt pat, căci pe mine zace un suflet rău! Și tot așa vorbiră paturile în auzul împărătesei până la crepetul zorilor.

Când se făcu ziuă, împărăteasa își puse de gând să prăpădească paturile. Porunci dar să facă alte două paturi tocmai ca și acelea și, când împăratul merse la vânat, le puse pe aceste pe neștiute în casă, iară paturile de paltini le aruncă în foc până la cea mai mică scândură.

Focul ardea, iară în pocniturile focului împărăteasa părea că aude tot acele vorbe de înțeles nepriceput.

După ce paturile arseră, încât nu rămase nici măcar o bucățică de cărbune, împărăteasa adună cenușa și o aruncă în vânt, pentru ca să fie dusă peste nouă țări și peste nouă mări, ca parte cu parte în veci să nu se mai afle.

Ea n-a văzut însă că tocmai atunci când focul ardea mai frumos se ridicaseră în sus două scânteii și, ieșind la lumină, căzură tocmai unde au fost crescuți cei doi paltini, iară căzute aici, cele două scânteii se prefăcură în doi mielușei gemeni, din care unul era tocmai atât de frumos ca și cellalt, tocmai atât de blând, cu lâna tocmai atât de strălucită. Doi miei, fiecare preț de-o împărăție!

Când împărăteasa văzu mielușeii pascănd pe sub ferestrele împăratului, sări plină de bucurie la dânsii, îi luă în brațe pe amândoi și-i duse la soțul său.

Din clipita asta, feciorul de împărat zi și noapte nu se gândea decât la mielușei: îi părea că în fiecare mișcare a mielușeilor, în fiecare zbieret ieșit din gura lor, în fiecare privire află ceva, care îi cădea greu și totuși îi ustura inima.

Văzând că soțul său a îndrăgit mielușeii, împărăteasa iarăși prinse gând rău și nu se împacă până ce, când cu bine, când cu rău, când cu vorbe dulci și când cu plâns, nu făcu pe feciorul de împărat ca să se învoiască cu pierzarea mielușeilor.

Mielușeii fură tăiați. Ce nu se putu mânca, împărăteasa puse să se arunce în foc... în foc și piele, și lână, și oase, și tot ce a mai fost.

Nu mai rămase nimic. Nimeni n-a băgat de seamă că tocmai pe fundul vasului în care s-a spălat carnea, între crăpătura doagelor, au rămas două bucățele din creierii mielușeilor. Când apoi slujnica împăratului s-a dus la vale după apă, bucățelele de creieri s-au spălat și au mers cu pârâul până în apa cea mare, care curgea prin mijlocul împărăției. Aici din cele două bucățele s-au făcut doi peștișori cu solzii de aur, unul tocmai ca și cellalt, deopotrivă, ca să se știe că sunt frați gemeni.

Într-o zi pescarii împărătești se sculară dis-de-dimineată și-și arun- cară mrejele în apă. Tocmai în clipa când cele din urmă două stele se stinseră pe cer, unul dintre pescari ridică mreaja și văzu ce n-a mai văzut: doi peștișori cu solzii de aur.

Pescarii s-adunară să vadă minunea, iar după ce văzură și se minu- nară, hotărâră ca, așa vii precum sunt, să ducă peștișorii la împărat și să-i facă cinste.

— Nu ne duce acolo, că de acolo venim, de-acolo suntem și acolo e pieirea noastră, grăi unul dintre peștișori.

— Ce să fac dar cu voi? întrebă pescarul.

— Pune-te și adună rouă de pe frunze, lasă-ne să înotăm în rouă, pune-ne la soare și apoi nu veni până ce razele soarelui nu vor fi sorbit roua de pe noi, grăi al doilea peștișor.

Pescarul făcu precum i s-a zis: adună rouă de pe frunze, lăsa peștișorii să înoate în rouă, îi puse la soare și nu veni până ce razele soarelui nu sorbiră roua de pe ei.

Ce-a aflat? Ce-a văzut? Doi copilași, feți-frumoși cu părul de aur și cu stea în frunte, unul ca cellalt, încât cine îi vedea trebuia să știe că sunt gemeni.

Copiii crescură repede... În fiecare zi un an, în fiecare noapte alt an, iar în crepetul zorilor, când stelele se stingeau pe cer, trei ani într-o clipită. Și apoi creșteau precum alții nu cresc: de trei ori în vârstă, de trei ori în putere și tot de trei ori în înțelepciunea minții. Când se împliniră trei zile și trei nopți, copiii erau de doisprezece ani în vârstă, de douăzeci și patru în putere și treizeci și șase în înțelepciunea minții.

— Acuma lasă-ne să mergem la tatăl nostru, grăi unul dintre copii către pescar.

Pescarul îi îmbracă frumos pe amândoi, le făcu câte o căciulă de miel, pe care o traseră pe cap ca nimeni să nu vadă părul de aur și steaua în frunte, apoi feții porniră către curtea împăratului.

Era ziua mare când ajunseră la curte.

— Vrem să vorbim cu împăratul! grăi unul dintre feți către străjerul ce sta încărcat de arme la poarta curții.

— Nu se poate, fiindcă tocmai acuma șade la masă, îi răspuse străjerul.

— Tocmai pentru că șade la masă! vorbi al doilea făt intrând îndărătnic pe poartă.

Străjerii se adunară, voind să scoată pe feți din curte, dar aceștia trecură printre dânșii precum trece argintul-viu printre degete. Cu trei pași înainte și alți trei în sus se pomeniră tocmai înaintea casei celei mari, unde împăratul ospăta cu curtenii săi.

— Vrem să intrăm! grăi unul dintre feți aspru către slujitorii ce stau la ușă.

— Nu se poate, răspuse un slujitor.

— Ei! vom vedea noi dacă se poate ori nu se poate! strigă cellalt făt, cotind îndărătnic pe slujitori în dreapta și în stânga.

Dar mulți erau slujitorii și feții numai doi. Se făcu o îmbulzeală și o larmă înaintea ușii, încât răsuna curtea.

— Ce e acolo, afară? întrebă împăratul mânios. Feții se deteră pașnici când auziră vorbele tatălui lor.

— Doi băieți voiesc să intre cu puterea! zise un slujitor intrând la împăratul.

— Cu puterea? Cine să intre cu puterea în curte la mine? Cine sunt băieții aceia? strigă împăratul într-o răsufare.

— Nu știu, înălțate împărate, răspuse slujitorul, dar curat nu-i lucru, căci băieții sunt tari ca puii de leu, încât au străbătut prin străjuirea de la poartă, și acuma ne dau nouă de lucru! Ș-apoi, de îndărătnici ce sunt, nici căciulile nu și le iau din cap.

Împăratul se roși de mânie.

— Scoateți-i afară, strigă el, înhățați-i cu câinii!

— Lasă, că mergem noi și așa, grăiră feții plângând de asprimea vorbelor ce auziră, și porniră în jos pe trepte.

Când erau să iasă pe poartă, îi opri un slujitor ce venea în ruptul sufletului.

— A zis împăratul să veniți, că împărăteasa vrea să vă vadă! Băieții se gândiră puțin, apoi se întoarseră, suiră treptele și în- trară la împăratul cu căciulile în cap.

Era o masă plină, lungă și lată, iar pe lângă masă toți oaspeții împăratești, în capul mesei împăratul și lângă dânsul împărăteasa, șezând pe douăsprezece perini de mătase.

Când băieții intrară, căzu una dintre perinele pe care ședea împărăteasa. Ea rămase pe unsprezece perini.

— Luați căciulile din cap! strigă un curtean către băieți.

— Acoperământul capului este cinstea omului. Noi avem poruncă să fim precum suntem.

— Ei bine! grai împăratul îmblânzit de auzul vorbelor ce ieșiră din gura băiatului. Rămâneți precum sunteți! Dar cine sunteți? de unde veniți? și ce voiți?

— Suntem doi feți gemeni, doi lăstari dintr-o tulpină ruptă în două, jumătate în pământ și jumătate în cap de masă; venim de unde-am pornit și suntem sosiți de unde venim; fost-am cale îndelungată și am grăit cu suflarea vânturilor și am vorbit în limba fiarelor și am cântat cu valurile de apă, iar acuma, în grai de om, voim să-ți cântăm un cântec pe care-l cunoști fără ca să știi!

De sub împărăteasă a sărit a doua perină.

— Lasă-i să meargă cu prostiile lor! grai ea către soțul său.

— Ba nu, lasă-i să cânte! răspunse împăratul. Tu ai dorit să-i vezi, iar eu doresc să-i ascult. Cântați, băieți!

Împărăteasa tăcu, iar feții începură să cânte povestea vieții lor. "A fost un împărat..." începură feții; de sub împărăteasă căzu a treia perină.

Când feții povestiră despre pornirea feciorului de împărat la bătaie, de sub împărăteasă căzură trei perini deodată.

Când feții sfârșiră cântecul, sub împărăteasă nu mai era nici o perină, iar când ei luară căciulile din cap și-și arătară părul de aur și stelele în frunte, oaspeții, curtenii și împăratul își acoperiră ochii, ca nu cumva să piardă lumina de atâta strălucire.

Și s-a făcut apoi precum de la început a fost să fie. Lăptița fu pusă în cap de masă lângă soțul ei; fata vitregei rămase cea mai rea slujnică la curtea Lăptiței, iar pe vitrega cea cu gând rău o legară de coada unei iepe nebune și înconjurară țara de șapte ori cu ea, încât lumea să știe și să nu mai uite că cine începe cu rău, cu rău sfârșește.

MIHAI EMINESCU

Mihai Eminescu (n. 15 ianuarie 1850, Botoșani sau Ipotesti, d. 15 iunie 1889, București) a fost un poet, prozator și jurnalist român, socotit de cititorii români și de critica literară drept cel mai important scriitor romantic din literatura română, supranumit și „luceafărul poeziei românești”.

Făt-Frumos din lacrimă

Mihai Eminescu

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, — în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miază-noaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe — împărat, ce-n viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe a ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea murind și n-avea cui să lese moștenirea urii lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără — pat aurit, însă pustiu și nebinecuvântat, — trist mergea la război cu inima neîmblânzită, — și împărăteasa sa, rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben ca aurul cel mai frumos cădea pe sânii ei albi și rotunzi, — și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor, și vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră a unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candelă fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicii durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenunchate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul

cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată mărețta ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii.

Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie, — vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului.

Și-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă. Și crescă și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într-o lună cât alții într-un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despica bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu - îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunii; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelile rupte de la găturile fetelor de-mpărați, își puse-n brâu verde un fluier de doine și altul de hore, și, când era soarele de două sulițe pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele își turburau adâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor.

Râurile se ciorăiau mai în jos de brâiele melancolicelor stânce, învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure a stâncelor nalte, învățau de la el țipătul cel plâns al jelei.

Stăteau toate uimite pe când trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; și-n piepturile păstorilor tineri, răzimați c-un cot de-o stâncă și c-o mână pe bătă, încolțea un dor mai adânc, mai întunecos, mai mare — dorul voiniciei.

Toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimii lui, și cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năzdrăvană.

Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă, și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un

nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarand, încunjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă — atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbrevă și luncă, lac și țărături. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre și senine. Făt-Frumos se sui-n luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce ședeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur, bătut cu diamante, și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos! zise împăratul; am auzit de tine, da' de văzut nu te-am văzut.

— Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

— Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să umple cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor, și băură și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

— De cine-n lume te temi tu mai mult?

— De nime-n lumea asta, afară de Dumnezeu. Dar tu?

— Eu iar de nime, afară de Dumnezeu și de Mama-pădurilor. O babă bătrână și urâtă, care umblă prin împărăția mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătălie, dar n-am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la-nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ieie birul.

Când sună miazănoaptea, fețele mesenilor se posomorâră; căci pe miazănoapte călare, cu aripi vântoase, cu fața zbârcită ca o stâncă buhavă și scobită de păraie, c-o pădure-n loc de păr, urla prin aerul cernit Mama-pădurilor cea nebună. Ochii ei — două nopți turburi, gura ei — un hâu căscat, dinții ei — șiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trânti cu toată puterea într-o piuă mare de piatră; peste piuă prăvăli o bucată de stâncă, pe care-o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuiera și se smulgea ca vântul închis, dar nu-i folosea nimica.

Veni iar la ospăț; când prin bolțile ferestelor, la lumina lunii, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-pădurilor, neputând să iasă, trecea peste ape cu piuă cu tot și-i brăzda fața în două dealuri. Și fugea mereu, o stâncă de piatră îndrăcită, rupându-și cale prin păduri, brăzdând pământul cu dâră lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dâra trasă de piuă, până ce ajunse lâng-o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunii în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-închise și albe, iar printre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cântec nesfârșit, încet, dulce, ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lângă prispă stăteau două butii cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de o lână ca argintul torcea un fir de o mătase albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreiera aerul, decât a fir de tort.

La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata-și ridică ochii albaștri ca undele lacului.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși, cât e de mult de când te-am visat. Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam și eram să-ți Țes o haină urzită în descântece, bătută-n fericire; s-o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu Ți-aș face o haină, din zilele mele, o viață plină de desmierdări.

Astfel, cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână și furca căzu alături de ea. Ea se sculă și, ca rușinată de cele ce zisese, mâinile ei spânzurau în jos ca la un copil vinovat și ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c-o mână îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi desmierdă încet fruntea și părul și-i șopti:

— Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?

— A Mamei-pădurilor, răspunse ea suspinând; mă vei iubi tu acu— ma, când știi a cui sunt?

Ea încunjură cu amândouă brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.

— Ce-mi pasă a cui ești, zise el, destul că te iubesc.

— Dacă mă iubești, să fugim atunci, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui; dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dac-ai muri tu, eu aş nebuni ori aş muri și eu.

— N-aibi frică, zise el zâmbind și desfăcându-se din brațele ei. Unde-i mumă-ta?

— De când a venit se zbuțumă în piua în care-ai încuiat-o tu și roade cu colții la lanțurile ce-o închid.

— Ce-mi pasă! zise el repezindu-se să vadă unde-i.

— Făt-Frumos, zise fata, și două lacrimi mari străluciră în ochii ei, nu te duce încă! Să te-nvăț eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, când se luptă cu vrăjmașii ei, strigă când obosește: "Stăi, să mai bem câte-oleacă de apă!" Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De aceea noi le mutăm din loc: ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, așa au și făcut. El se rezezi după casă.

— Ce faci, babă? strigă el. Baba, de venin, se smulse odată din piua-n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare până-n nori.

— A, bine că mi-ai venit, Făt-Frumos! zise ea, făcându-se iar scurtă, ia acum hai la luptă, acu om vedea cine-i mai tare!

— Hai! zise Făt-Frumos. Baba-l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ și-l băgă în țărână până-n glezne.

Făt-Frumos o izbi pe ea și o băgă-n pământ până în genunchi.

— Stăi, să mai bem apă, zise Mama-pădurilor ostenită. Stătură și se răsuflară. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, ș-un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C-o putere îndoită, cu brațe de fier, o smunci pe babă de mijloc și-o băgă-n pământ până-n gât. Apoi o izbi cu buzduganul în cap și-i risipi creierii. Cerul încărungi de nouri, vântul începu a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpi roșii rupeau trăsbind poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cânta adânc ca un proroc al pierzării. Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mâinile ridicate și palidă. El se apropie de ea și-o cuprinse cu brațele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, și mâinile ei reci s-ascuseră-n sânul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăți pe cer, luna roșie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite; iar pe sânul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi, și uimite — ochii miresei lui. El o luă pe brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sânul lui și părea că adormise. Ajuns

lângă grădina împăratului, el o puse-n luntre, ducând-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarbă, fân cu miros și flori din grădină și-i clădi un pat, în care-o așeză ca-ntr-un cuib.

Soarele ieșind din răsărit privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipise de membrele dulci și rotunde, fața ei de-o paloare umedă ca ceara cea albă, mâinile mici și unite pe piept, părul despletit și răsfirat pe fân, ochii mari, închiși și adânciți în frunte, astfel ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presură câteva flori albastre, apoi șezu alături cu ea și-ncepu a doini încet. Cerul limpede — o mare, soarele — o față de foc, ierburile împrospătate, mirosul cel umed al florilor învioșate o făceau să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor ei de glasul cel plâns al fluierului. Când era soarele-n amiază, firea tăcea și Făt-Frumos asculta fericita ei răsufare, caldă și umedă. Încet se plecă la obrazul ei și-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri, și-ntinzându-se somnoroasă, zise încet și zâmbind:

— Tu aici ești?

— Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? zise el mai lăcrămând de fericire.

Cum ședea el lângă ea, ea-și întinse un braț și-i cuprinse mijlocul.

— Hai, scoală, zise el desmierdând-o, e ziua-n amiaza-mare. Ea se sculă, își netezi părul de pe frunte și-l dete pe spate, el îi cuprinse mijlocul, ea-i înconjură grumazul — și astfel trecură printre straturile de flori și intrară în palatul de marmură al împăratului.

El o duse la împăratul și i-o arătă, spuindu-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, apoi îl luă de mână pe Făt-Frumos, ca și când ar fi vrut să-i spuie ceva în taină, și-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului și ochii i se umplură de lacrimi. O lebădă își înălțase aripile ca pe niște pânze de argint și cu capul cufundat în apă sfâșia fața senină a lacului.

— Plângi împărate? zise Făt-Frumos. De ce?

— Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut mie nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

— Ce, împărate?

— Vezi tu lebăda cea îndrăgită de unde? Tânăr fiind, aș trebui să fiu îndrăgit de viață, și cu toate astea de câte ori am vrut să-mi fac samă. Iubesc o fată frumoasă, cu ochii gânditori, dulce ca visele

mării

— fata Genarului, om mândru și sălbatic ce își petrece viața vânând prin păduri bătrâne. O, cât e de aspru el, cât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost deșartă. Încearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăția de cruce, ca oricărui voinic, mai scumpă decât zilele, mai scumpă decât mireasa.

— Împărate prea luminate, din câte noroace-ai avut, unul a fost mai mare decât toate: acela că Făt-Frumos ți-i frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Și-și luă cai ageri, cai cu suflet de vânt, Făt-Frumos, și era să plece. Atunci mireasa lui — Ileana o chema — îi zise încet la ureche, sărutându-l cu dulce:

— Nu uita, Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu oi tot plânge. El se uită cu milă la ea, o mângâie, dar apoi, desfăcându-se de îmbrăçoșările ei, se avântă pe șeaua calului și plecă în lume.

Trecea prin codri pustii, prin munți cu fruntea ninsă, și când răsărea dintre stânci bătrâne luna cam palidă, ca fața unei fete moarte, atunci vedea din când în când câte-o streanță uriașă atârnată de cer, ce încunjura cu poalele ei vârful vreunui munte — o noapte sfârtecată, un trecut în ruină, un castel numai pietre și ziduri sparte.

Când se luminează de ziuă, Făt-Frumos vede că șirul munților dă într-o mare verde și întinsă, ce trăiește în mii de valuri senine, strălucite, care treieră aria mării încet și melodos, până unde ochiul se pierde în albastrul cerului și în verdele mării. În capătul șirului de munți, drept asupra mării, se oglindea în fundul ei o măreață stâncă de granit, din care răsărea ca un cuib alb o cetate frumoasă, care, de albă ce era, părea poleită cu argint. Din zidurile arcate răsăreau ferestre strălucite, iar dintr-o fereastră deschisă se zărea, printre oale de flori, un cap de fată, oacheș și visător, ca o noapte de vară. Era fata Genarului.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea, sărind de la fereastră și deschizând porțile mărețului castel, unde ea locuia singură ca un geniu într-un pustiu, astă-noapte mi se părea că vorbesc c-o stea, și steaua mi-a spus că vii din partea împăratului ce mă iubește.

În sala cea mare a castelului, în cenușa vetrei, veghea un motan cu șapte capete, care când urla dintr-un cap s-auzea cale de-o zi, iar când urla din câte șapte, s-auzea cale de șapte zile.

Genarul, pierdut în sălbatecele sale vânători, se depărtase cale de-o zi.

Făt-Frumos luă fata în brațe și punând-o pe cal, zburau amândoi prin pustii lungului mării ca două abia văzute închegări ale văzduhului.

Dar Genarul, om nalt și puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimi. Motanul din castel mieună dintr-un cap, iar calul Genarului necheză cu vocea lui de bronz.

— Ce e? îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan. Ți s-a urât cu binele?

— Nu mi s-a urât mie cu binele, ci de tine-i rău. Făt-Frumos ți-a furat fata.

— Trebuie să ne grăbim mult ca să-i ajungem?

— Să ne grăbim și nu prea, pentru că-i putem ajunge. Genarul încăleacă și zbură ca spaima cea bătrână în urma fugiților. În curând îi și ajunse. Să se bată cu el Făt-Frumos nu putea, pentru că Genarul era creștin și puterea lui nu era în duhurile întunericului, ci în Dumnezeu.

— Făt-Frumos, zise Genarul, mult ești frumos și mi-e milă de tine. De astă dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte!

Și luându-și fata alături cu el, pieri în vânt, ca și când nu mai fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic și știa drumul înapoi. El se reîntoarse și găsi pe fată iar singură, însă mai palidă și mai plânsă ea părea și mai frumoasă. Genarul era dus iar la vânătoare cale de două zile. Făt-Frumos luă alți cai din chiar grajdul Genarului.

Astă dată plecară noaptea. Ei fugeau cum fug razele lunii peste adâncile valuri ale mării, fugeau prin noaptea pustie și rece ca două visuri dragi; ci prin fuga lor auzeau miautele lungi și îndoite ale motanului din vatra castelului. Apoi li se păru că nu mai pot merge, asemenea celor ce vor să fugă în vis și cu toate acestea nu pot. Apoi un nor de colb îi cuprinse, căci Genarul venea în fuga calului, de rupea pământul.

Fața lui era înfricoșată, privirea cruntă. Fără de-a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos și-l azvârli în nourii cei negri și plini de furtună ai cerului. Apoi dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos, ars de fulgere, nu căzu din el decât o mână de cenușă în nisipul cel fierbinte și sec al pustiului. Dar din cenușa lui se făcu un izvor limpede ce curgea pe un nisip de diamant, pe lângă el arbori nalți, verzi, stufoși răspândeau o umbră răcorită și mirositoare. Dacă cineva ar fi priceput glasul izvorului, ar fi înțeles că jlea într-o lungă doină pe Ileana, împărăteasa cea bălaie a lui Făt-Frumos. Dar cine să înțeleagă glasul izvorului într-un pustiu, unde până-atunci nu călcase picior de om?

Dar pe vremea aceea Domnul umbla încă pe pământ. Într-o zi se vedeau doi oameni călătorind prin pustiu. Hainele și fața unuia strălucea ca alba lumină a soarelui; celălalt, mai umilit, nu părea decât umbra celui luminat. Era Domnul și sf. Petrea. Picioarele lor înfierbântate de nisipul pustiului călcară atuncea în răcoarele și limpedele pârău ce curgea din izvor. Prin cursul apei cu gleznelor sfâșiau valurile până la umbratul lor izvor. Acolo Domnul bău din apă și-și spală fața sa cea sfântă și luminată și mâinile sale făcătoare de minuni. Apoi șezură amândoi în umbră, Domnul cugetând la tatăl său din cer, și sfântul Petrea ascultând pe cugete doina izvorului plângător. Când se sculară spre a merge mai departe, zise sf. Petrea: "Doamne, fă ca acest izvor să fie ce-a fost mai înainte". "Amin!" zise Domnul ridicând mâna sa cea sfântă, după care apoi se depărtară înspre mare, fără a mai privi înapoi.

Ca prin farmec pieri izvorul și copacii, și Făt-Frumos, trezit ca din— tr-un somn lung, se uită împrejur. Atunci văzu chipul cel luminat al Domnului, ce mergea pe valurile mării, care se plecau înaintea lui, întocmai ca pe uscat; și pe sf. Petrea, care, mergând în urma lui și învins de firea lui cea omenească, se uita înapoia sa și-i făcea lui Făt-Frumos din cap. Făt-Frumos îi urmări cu ochii până ce chipul sf. Petrea se risipi în depărtare, și nu se vedea decât chipul strălucit al Domnului aruncând o dungă de lumină pe luciul apei, astfel încât dacă soarele n-ar fi fost în amiazi, ai fi crezut că soarele apune! El înțelesese minunea învierii sale și îngenunche înspre apusul acelu soare dumnezeiesc.

Dar apoi își aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genarului, și ceea ce făgăduiește voinicul anevoie o lasă nefăcută.

Deci se porni și înspre sară ajunse la castelul Genarului, ce strălucea în întunericul serii ca o uriașă umbră. El intră în casă... fata Genarului plângea. Dar când îl văzu, fața ei se-nsenină cum se-nsenină o undă de o rază. El îi povesti cum înviesc; atunci ea-i zise:

— De răpit nu mă poți răpi până ce nu-i avea un cal asemenea cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c-acela are două inimi; dar eu am să-l întreb în astă sară de unde-și are calul, ca să poți și tu să capeți unul ca acela. Până atunci însă, pentru ca să nu te afle tată-meu, eu te voi preface într-o floare.

El șezu pe un scaun, iar ea șopti o vrajă dulce, și, cum îl sărută pe frunte, el se prefăcu într-o floare roșie închisă ca vișina coaptă. Ea-l puse între florile din fereastă și cânta de veselie, de răsuna castelul tatălui ei.

Atunci intră și Genarul.

— Veselă fata mea? și de ce ești veselă? întrebă el.

— Pentru că nu mai este Făt-Frumos ca să mă răpească, răspunse ea râzând.

Se puseră la cină.

— Tată, întrebă fata, de unde ai calul d-tale, cu care umbli la vânat?

— La ce-ți trebuie s-o știi? zise el încruntând sprâncenele.

— Știi prea bine, răspunse fata, că nu vreau ca s-o știu decât numai ia-așa ca s-o știu, pentru c-acu nu mai e Făt-Frumos să mă răpească.

— Știi tu că nu mă împotrivesc ție niciodată, zise Genarul. De— parte de-aicea, lângă mare, șede o babă care are șapte iepe. Ea ține oameni care să i le păzească un an (cu toate că anul ei nu e decât de trei zile), și dacă cineva i le păzește bine, ea-l pune să-și aleagă drept răsplată un mânz, iar de nu, îl omoară și-i pune capul într-un par. Chiar însă dacă păzește cineva bine iepele, totuși ea-l viclenește pe om, căci scoate inimile din caii toți și le pune într-unul singur, încât cel ce-a păzit alege mai întotdeauna un cal fără inimă, care-i mai rău decât unul de rând... Ești mulțumită, fata mea?

— Mulțumită, răspuse ea zâmbind. Totodată însă Genarul îi aruncă în față o batistă roșie, ușoară, mi—rositoare. Fata se uită mult în ochii tatălui său, ca un om care se deșteaptă dintr-un vis, de care nu-și poate aduce aminte. Ea uitase tot ce-i spusese tată-său. Însă floarea din fereastră veghea printre frunzele ei, ca o stea roșie prin încrețiturile unui nor.

A doua zi Genarul plecă iarăși des-dimineață la vânătoare. Fata sărută murmurând floarea roșie și Făt-Frumos născu ca din nimica înaintea ei.

— Ei, știi ceva? o întrebă el.

— Nu știu nimica, zise ea tristă și punând dosul mâinii pe fruntea ei, am uitat tot.

— Însă eu am auzit tot, zise el. Rămâi cu bine, fata mea; în curând ne vom vedea iar.

El încălecă pe un cal și dispăru în pustiuri. În arșița cea dogoritoare a zilei... văzu aproape de pădure un țânțar zvârcolindu-se în nisipul cel fierbinte.

— Făt-Frumos, zise țânțarul, ia-mă de mă du până-n pădure, că ți-oi prinde și eu bine. Sunt împăratul țânțarilor.

Făt-Frumos îl duse până în pădurea prin care era să treacă.

Ieșind din pădure, trecu iar prin pustiu de-a lungul mării și văzu un rac atât de ars de soare, încât nu mai avea nici putere să se mai întoarcă-napoi...

— Făt-Frumos, zise el, aruncă-mă-n mare, că ți-oi prinde și eu bine. Sunt împăratul racilor.

Făt-Frumos îl aruncă în mare și-și urmă calea. Când înspre sară ajunse la un bordei urât și acoperit cu gunoi de cal. Împrejur gard nu era, ci numai niște lungi țarușe ascuțite, din care șase aveau fiecare-n vârful câte un cap, iar al șaptelea fără, se clătina mereu în vânt și zicea: cap! cap! cap! cap!

Pe prisă o babă bătrână și zbârcită, culcată pe un cojoc vechi, sta cu capul ei sur ca cenușa în poalele unei roabe tinere și frumoase, care-i căuta în cap.

— Bine v-am găsit, zise Făt-Frumos.

— Bine-ai venit, flăcăule, zise baba sculându-se. Ce-ai venit? ce cauți? Vrei să-mi paști ielele poate?

— Da.

— Ielele mele pasc numai noaptea... Uite, chiar de-acu poți să pornești cu ele la păscut... Fată hăi! ia dă tu flăcăului demâncatul ce i-am făcut eu și pornește-l.

Alături cu bordeiul era sub pământ o pivniță. El intră în ea și aco—lo văzu șapte iepe negre strălucite — șapte noți, care de când erau nu zărise încă lumina soarelui. Ele nechezau și băteau din picioare.

Nemâncat toată ziua, el cină ce-i dăduse baba și-apoi, încălecând pe una din iepe, mână pe celelalte în aerul întunecos și răcoare al nopții. Dar, încet, încet simți cum se strecoară un somn de plumb prin toate vinele lui, ochii i se painjiniră și el căzu ca mort în iarba pajiștei. El se trezi pe când mijea de ziuă. Când colo, iepele nicăieri. El își credea capul pus în țeapă, când vede ieșind dintr-o pădure-n depărtare cele șapte iepe alungate de un roi nemărginit de țânțari și un glas subțire-i zise:

— Mi-ai făcut un bine, ți l-am făcut și eu. Când se întoarse cu caii, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu-n jos și să bată fata, care nu era de vină.

— Ce ai, mamă? întrebă Făt-Frumos.

— Nimica, zise ea, mi-a venit și mie toane. Asupra ta n-am nemi— ca... sunt foarte mulțumită. Apoi intrând în grajd, începu să bată caii, țipând: Ascundeți-vă mai bine, bată-v-ar mama lui Dumnezeu, ca să nu vă mai găsească, ucigă-l crucea și mănânce-l moartea!

A doua zi porni cu caii, dar iar căzu jos și dormi până ce mijea de ziuă. Desperat, era să ieie lumea-n cap, când deodată vede răsărind din fundul mării cei șapte cai, mușcați de-o mulțime de raci.

— Mi-ai făcut un bine, zise un glas, ți l-am făcut și eu. Era împăratul racilor. El mână caii-n spre casă și vede iar o priveliște ca-n ziua trecută. Însă în cursul zilei roaba babii s-apropie de el și-i zise încet strângându-l de mână:

— Eu știu că tu ești Făt-Frumos. Să nu mai mănânci din bucatele ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu *somnoroasă*... Ți-oi face eu altfel de bucate.

Fata într-ascuns îi făcu merinde, și-n spre sară, când era să plece cu caii, își simți ca prin minune capul treaz.

Spre miezul nopții se-ntoarse acasă, mână caii în grajd, îi încuie și intră în odaie. Pe vatra cuptorului, în cenușă mai licureau câțiva cărbuni. Baba sta întinsă pe laiță și înțepenită ca moartă. El gândi c-a murit și-o scutură. Ea era ca trunchiul și nu se mișca deloc. El trezi fata, ce dormea pe cuptor.

— Uite, zise el, ți-a murit baba.

— Aș! asta să moară!? răspunse ea suspinând. Adevărat că acu e ca și moartă. Acu-i miazănoaptea... un somn amorțit îi cuprinde trupul... dar sufletul ei cine știe pe la câte răspinteni stă, cine știe pe câte căi a vrăjilor umblă. Până ce cântă cucoșul, ea sugă inimile celor ce mor, ori pustiește sufletele celor nenorociți. Da, bădică, mâine ți se-implinește anul, ia-mă și pe mine cu d-ta, că ți-oi fi de mare folos. Eu te voi scăpa din multe primejdii pe care ți le gătește baba.

Ea scoase din fundul unei lăzi hârbuite și vechi o cute, o perie și o năframă.

A doua zi de dimineață i se împlinise lui Făt-Frumos anul. Baba trebuia să-i dea unul din cai și-apoi să-l lase să plece cu Dumnezeu. Pe când prânzeau, baba ieși până în grajd, scoase inimile din

câteșapte cai, spre a le pune pe toate într-un tretin slab, căruia-i priveai prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă și după îndemnarea babei se duse să-și aleagă calul ce trebuia să și-l ieie. Caii cei fără inimi erau de un negru strălucit, tretinul cel cu inimile sta culcat într-un colț pe-o movilă de gunoi.

— Pe acesta-l aleg eu, zise Făt-Frumos, arătând la calul cel slab.

— Da' cum Doamne iartă-mă, să slujești tu degeaba!? zise baba cea vicleană. Cum să nu-ți iei tu dreptul tău? Alege-ți unul din caii îți frumoși... oricare-ar fi, ți-l dau.

— Nu, pe acesta-l voi, zise Făt-Frumos, ținând la vorba lui. Baba scrâșni din dinți ca apucată, dar apoi își strânse moara cea hârbuită de gură, ca să nu iasă prin ea veninul ce-i răscolea inima pestriță.

— Hai, ia-ți-l! zise-n sfârșit. El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că fața pustiu— lui se ia după urmele lui, și zbura ca un gând, ca o vijelie printre volburele de nisip ce se ridicau în urmă-i.

Într-o pădure îl aștepta fata fugită. El o urcă pe cal după dânsul și fugea mereu.

Noaptea inundase pământul cu aerul ei cel negru și răcoare.

— Mă arde-n spate! zise fata. Făt-Frumos se uită înapoi. Dintr-o volbură naltă, verde, se vedeau nemișcați doi ochi de jăritic, a căror raze roșii ca focul ars pătrundeau în rărunchii fetei.

— Aruncă peria, zise fata. Făt-Frumos o ascultă. Și deodată-n urmă-le văzură că se ridică o pădure neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze și de un urlet flămând de lupi.

— Înainte! strigă Făt-Frumos calului, care zbura asemenea unui demon urmărit de un blestem prin negura nopții. Luna palidă trecea prin nouri suri ca o față limpede prin mijlocul unor vise turburi și seci.

Făt-Frumos zbura... zbura neconținut.

— Mă arde-n spate! zise fata c-un geamăt apăsător, ca și când s-ar fi silit mult ca să nu spuie încă.

Făt-Frumos se uită și văzu o bufniță mare și sură, din care nu străluceau decât ochii roșii, ca două fulgere lăntuite de un nor.

— Aruncă cutea, zise fata. Făt-Frumos o aruncă. Și deodată se ridică din pământ un colț sur, drept, neclintit, un uriaș împietrit ca spaima, cu capul atingând de nori.

Făt-Frumos vâjâia prin aer așa de iute, încât i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul cerului într-un adânc nevăzut.

— Mă arde, zise fata. Baba găurise stâncă într-un loc și trecea prin ea prefăcută într-o funie de fum, a cărei capăt dinainte ardea ca un cărbune.

— Aruncă năframa, zise fata. Făt-Frumos o ascultă. Și deodată văzură în urmă-le un luciul întins, limpede, adânc, în a cărui oglindă bălaie se scâldea în fund luna de argint și stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer și se uită prin nori. Cale de două ceasuri — pierdută în naltul cerului — plutea încet, încet prin albastrul tăriei Miazănoaptea bătrână cu aripile de aramă.

Când baba înota smintită pe la jumătatea lacului alb, Făt-Frumos aruncă buzduganu-n nori și lovi Miazănoaptea în aripi. Ea căzu ca plumbul la pământ și croncăni jalnic de douăsprezece ori.

Luna s-ascunse într-un nor și baba, cuprinsă de somnul ei de fier, se afundă în adâncul cel vrăjit și necunoscut al lacului. Iar în mijlocul lui se ridică o iarbă lungă și neagră. Era sufletul cel osândit al babei.

— Am scăpat, zise fata.

— Am scăpat, zise calul cel cu șapte inimi. Stăpâne, adăogi calul, tu ai izbit Miazănoaptea, de a căzut la pământ cu două ceasuri înainte de vreme, și eu simt sub picioarele mele răscolindu-se nisipul. Scheletele înmormântate de volburele nisipului arzător al pustiiilor au să se scoale spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v-ar putea omorî. Ci mai bine voi culcați-vă, și eu pân-atuncea m-oi întoarce la mama, ca să mai sug înc-o dată laptele cel de văpaie albă a țâțelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal și-și așternu mantaua pe nisipul încă fierbinte.

Dar ciudat... ochii fetei se-nfundase în cap, oasele și încheieturile feței îi ieșise afară, pielea din oacheșă se făcuse vânătă, mâna grea ca plumbul și rece ca un sloi de gheață.

— Ce ți-i? o întrebă Făt-Frumos.

— Nimica, nu mi-i nimica, zise ea cu glasul stins: și se culcă în nisip, tremurând ca apucată.

Făt-Frumos dădu drumul calului, apoi se culcă pe mantaua ce și-o așternuse. El adormi; cu toate acestea-i părea că nu adormise. Pelițele de pe lumina ochiului i se roșise ca focul și prin el părea că vede cum luna se cobora încet, mărindu-se spre pământ, până ce părea ca o cetate sfântă și argintie, spânzurată din cer, ce tremura strălucită... cu palate nalte, albe... cu mii de ferestre trandafirii; și din lună se scobora la pământ un drum împărătesc acoperit cu prund de argint și bătut cu pulbere de raze.

Iară din întinsele pustii se răscoleau din nisip schelete nalte... cu capete seci de oase... învelite în lungi mantale albe, țesute rar din fire de argint, încât prin mantale se zăreau oasele albite de secăciune. Pe frunțile lor purtau coroane făcute din fire de raze și din spini auriți și lungi... și încălicați pe schelete de cai, mergeau încet-încet... în lungi șiruri... dungi mișcătoare de umbre argintii... și urcau drumul lunii, și se pierdeau în palatele înmărmurite ale cetății din lună, prin a căroră ferești se auzea o muzică lunatecă... o muzică de vis.

Atunci i se păru că și fata de lângă el se ridica încet..., că trupul ei se risipea în aer, de nu rămâneau decât oasele, că, inundată de o manta argintie, apuca și ea calea luminoasă ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăție a umbrelor, de unde venise pe pământ, momită de vrăjile babei.

Apoi pelița ochilor lui se înverzi... se înnegri — și nu mai văzu nimica.

Când deschise ochii, soarele era sus detot. Fata lipsea și aievea. Dar în pustiul arid nechezea calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soarelui, pe care el acu o vedea pentru-ntâia oară.

Făt-Frumos se avântă pe el și-n răstimpul câtorva gânduri fericite ajunse la castelul încolțit al Genarului.

De astă dată Genarul vâna departe cale de șapte zile. El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinse gâtul cu brațele ei și-și ascunsese capul în sânul lui, pe când poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din zbor nisipul pustiei. Mergeau așa de iute, încât i se părea că pustiul și valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Și numai încet se auzea motanul mieunând din câte șapte capetele.

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezând.

— Ce e? îl întrebă.

— Făt-Frumos îți fură fata, răspunse calul năzdrăvan.

— Putea-l-om ajunge? întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorâse pe Făt-Frumos.

— Nu, zău, răspunse calul, pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe când eu n-am decât două.

Genarul își înfipse pintenii adânc în coastele calului, care fugea scuturându-se... ca o vijelie. Când îl văzu pe Făt-Frumos în pustiul, zise calului său:

— Spune frățâne-tău să-și arunce stăpânul în nori și să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă și l-oi adăpa cu lapte dulce.

Calul Genarului îi necheză frățâne-său ceea ce-i spusese, iar fra— te-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

— Zi frățâne-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-și arunce stăpânul-n nori, și l-oi hrăni cu jărat și l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frățâne-său, și acesta azvârli pe Genarul până în nori. Norii cerului înmărmuriră și se făcură palat sur și frumos, iar din două gene de noură se vedeau doi ochi albaștri ca cerul, ce repezeau fulgere lungi. Erau ochii Genarului, exilat în împărăția aerului.

Făt-Frumos domoli pasul calului și așeză pe fată pe acela al tătâne-său. O zi încă, și ajunseră în mândra cetate a împăratului.

Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceea, când se împrăștie faima venirii lui, ziua-și muie aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptau murmurând la faima venirii lui, cum vujește un lan de grâu la suflarea unui vânt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceea Ileana împărăteasa? Ea, cum plecase Făt-Frumos, s-a închis într-o grădină cu nalte ziduri de fier, și acolo, culcându-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plânse într-o scaldă de aur, așezată lângă ea, lacrimi curate ca diamantul.

În grădina cu multe straturi, neudată și necăutată de nimeni, născură din pietriș sterp, din arșița zilei și din secăciunea nopții flori cu frunze galbene și c-o culoare stinsă și turbure ca turburii ochi ai morților — florile durerii.

Ochii împărătesei Ilenei, orbiți de plâns, nu mai vedeau nimica, decât i se părea numai că-n luciul băii, plină de lacrimile ei, vedea ca-n vis chipul mirelui ei iubit. Ci ochii ei, două izvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine-o vedea cu părul ei galben și lung, despletit și împrăștiat ca creții unei mantii de aur pe sânul ei rece, cine-ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpată parcă cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor, culcată pe un mormânt de prund.

Dar cum auzi vuietul venirii lui, fața ei se-nsenină; ea luă o mână de lacrimi din baie și stropi grădina. Ca prin farmec, foile galbene ale aleilor de arbori și ale straturilor se-nverzică ca smarandul. Florile triste și turburi se-nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, și din botezul de lacrimi luară numele lăcrămioare.

Împărăteasa cea oarbă și albă umblă încet prin straturi și culese în poale o mulțime de lăcrămioare, pe care apoi, așternându-le lângă baia de aur, făcu un pat de flori.

Atunci intră Făt-Frumos. Ea s-aruncă la gâtul lui, însă, amuțită de bucurie, ea nu putu decât să îndrepte asupra-i ochii săi stinși și orbi, cu care ar fi vrut să-l soarbă în sufletul ei. Apoi ea îl luă de mână și-i arătă baia de lacrimi.

Luna limpede înflorește ca o față de aur pe seninul cel adânc al cerului. În aerul nopții, Făt-Frumos își spală fața în baia de lacrimi, apoi, învălindu-se în mantaua ce i-o țesuse din raze de lună, se culcă să doarmă în patul de flori. Împărăteasa se culcă și ea lângă el și visă în vis că Maica Domnului desprinsese din cer două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte.

A doua zi, deșteptată, ea vedea... A treia zi se cunună împăratul cu fata Genarului. A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos. Un roi de raze venind din cer a spus lăutarilor cum horesc îngerii când se sfințește un sfânt, și roiuri de unde răsărind din inima pământului le-a spus cum cântă ursitorile când urzesc binele oamenilor. Astfel lăutarii măiestriră hore nalte și urări adânci.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrimioarele sure ca mărgăritarul, mironosițele vioarele și florile toate s-adunară, vorbind fiecare în mirosul ei, și ținură sfat lung cum să fie luminile hainei de mireasă; apoi încredințară taina lor unui curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresii când ea dormea și-o făcu să vadă într-un vis luciu ca oglinda cum trebuia să fie-mbrăcată. Ea zâmbi când se visă atât de frumoasă.

Mirele-și puse cămașă de tort de raze de lună, brâu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcu nuntă mândră și frumoasă, cum n-a fost alta pe fața pământului.

Ș-au trăit apoi în pace și în liniște ani mulți și fericiți, iar dac-a fi adevărat ce zice lumea, că pentru feții-frumoși vremea nu vremuiește, apoi poate c-or fi trăind și astăzi.